

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

«Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις» (Α΄ Κο 1,30)

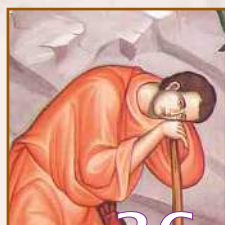
ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Ε΄
ΕΤΟΣ ΞΘ΄
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2014
Αρ. Φύλ. 818

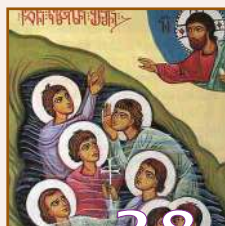
ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

τεύχος 818, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2014

Περιεχόμενα

36

38

45

Τό σίγουρο βήμα.....	35
«Πένθος χαροποιόν».....	36
Μικροί μεγαλομάρτυρες.....	38
Άπό τόν άμβωνα τής Κυριακής.....	40
Εισαγωγή στην Έπιστολή του Ίακώβου	42
Στήν κρύπτη του Άγίου Κλήμεντος	44
«Δύο λογάκια άπλά»	47
Συζητώντας τά γεγονότα	48
Όχι ψώνια τήν Κυριακή.....	50
Ψαλμός 119ος	52
Μιά σοφή παραδοσιακή συνταγή.....	54
Ούτε μία μέρα... ..	56
Μάνα καί σύζυγος (διήγημα)	59
Προσευχή μιās μάνας	61
Υπομονή	61

50

54

59

Γιά τήν Άδελφότητά μας καί τίς δραστηριότητές της καθώς καί γιά ένδιαφέροντα θέματα, πνευματικά, άντιαρειετικά, έκπαιδευτικά, μπορείτε νά ένημερωθείτε άπό τήν ιστοσελίδα μας www.apolytrosis.gr

ΕΛΛΑΣ ΒΑΘΕΣ ΣΤΟΝ ΔΙΚΤΥΑΚΟ ΜΑΣ ΤΟΠΟ

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

μήνα: ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

Τό σίγουρο βήμα

Πλούσιο τό έορτολόγιο του Φεβρουαρίου, παρά τίς λειψές μέρες του. Έκτός από τίς τόσες μνήμες άγίων προφητών και άποστόλων, πατέρων και όσίων, ιερομαρτύρων και όμολογητών, μαρτύρων και νεομαρτύρων, είναι επίσης ό μήνας που άνοίγει τό Τριώδιο. Καί είναι τό Τριώδιο ή περίοδος που μās προετοιμάζει νά αρχίσουμε τόν άγώνα της Μεγάλης Τεσσαρακοστής, ή όποία κορυφώνεται στή Μεγάλη Έβδομάδα των Παθών, για νά φθάσουμε στή λαμπροφόρο Άνάσταση.

Αναγκαία ή προετοιμασία για όλα τά πράγματα της καθημερινότητας, από τήν πίο άπλή δουλειά που γίνεται στό σπίτι και τήν προσέλευση του μαθητή ή του σπουδαστή σίς εξετάσεις, μέχρι τή σοβαρή έρευνα της έπιστήμης και τίς θαυμαστές εφαρμογές της τεχνολογίας. Καί βέβαια -τό γνωρίζουμε όλοι- όσο καλύτερη είναι ή προετοιμασία, τόσο πλουσιότερη ακολουθει ή απόδοση σε κάθε τομέα.

Αλλά δέν είναι λιγότερο αναγκαία ή προετοιμασία στά θέματα της πνευματικής μας ζωής. Άνέτοιμοι πώς νά οικειοποιηθούμε τό έργο της σωτηρίας που μās προσφέρει τό έλεος του πανάγαθου Θεού; 'Όταν μάλιστα ό ίδιος ό Θεός αιώνες όλόκληρους προετοίμαζε τήν πραγματοποίηση αυτού του έργου και προειδοποιούσε τήν ανθρωπότητα «πολυμερώς και πολυτρόπως» (Έβ 1,1);

Μέ σοφή παιδαγωγία ή άγία Έκκλησία μας χειραγωγεί τίς ψυχές στον έορτασμό των γεγονότων της θείας οικονομίας, ώστε νά γίνονται όσο τό δυνατόν πίο δεκτικές στή θεία χάρη. Ξεκινώντας, λοιπόν, μέ τό Τριώδιο τήν προετοιμασία για τό Πάσχα ή Έκκλησία προβάλλει ως κυριότερο μέσο τήν προσευχή. Μάλιστα, μέ τό ευαγγελικό άνάγνωσμα της πρώτης Κυριακής του Τριωδίου, της γνωστής ως Κυριακής του τελώνου και φαρισαίου, έπισημαίνει ότι για νά είσακουσθεϊ και νά γίνει ευπρόσδεκτη από τόν Θεό ή προσευχή μας, πρέπει νά προσευχόμαστε μέ ταπείνωση. «Έπί τίνα έπιβλέψω άλλ' ή έπί τόν ταπεινόν και ήσύχιον και τρέμοντα τούς λόγους μου;» (Ησ 66,2), ρωτά μέ τό στόμα του προφήτη 'Ησαϊά ό Κύριος. Κι αποκαλύπτει ξεκάθαρα ότι τίποτε άλλο δέν κινεί τό ενδιαφέρον και τήν αγάπη του για μās όσο ή συστολή της ταπεινώσεως.

Μέ τήν έναρξη του Τριωδίου καλούμαστε στον άγώνα της προσευχής. Άλλά προσοχή! πώς θά προσευχηθούμε; Καθοδηγητική είναι ή προτροπή του εκκλησιαστικού ύμνογράφου: «Μη προσευζόμεθα φαρισαϊκώς, αδελφοί ... ταπεινωθώμεν έναντίον του Θεού τελωνικώς». Ταπείνωση, είναι τό πρώτο και σίγουρο βήμα για νά πορευθούμε στή συνάντηση μέ τόν Κύριο, που είναι «ή άκρα ταπείνωσης».

Α.

«Πένθος χαροποιόν»

Τό πένθος
καί ἡ συντριβή
γιά τήν ἁμαρτία
ὀδηγοῦν
στήν χαρά
τῆς καταλλαγῆς,
τῆς συμφιλίωσης.

Φεβρουάριος καί ἀρχή τοῦ Τριωδίου, τῆς εὐλογημένης ἐκείνης λατρευτικῆς περιόδου ἡ ὁποία μέ τόν πλοῦτο τῆς διδαχῆς καί τῶν κατασκευαστικῶν ἀκολουθιῶν της θά μᾶς ὀδηγήσει νά προσκυνήσουμε συνειδητά καί μέ συγκλονισμό βαθύ τό πάθος καί τήν ἀνάσταση τοῦ Κυρίου.

Λέμε συνήθως ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα τοῦ Τριωδίου καί ἰδίως τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ ὁποία ἐντάσσεται ὀργανικά στό Τριώδιο, εἶναι, κατά τήν ἔκφραση τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, τό «χαροποιόν πένθος» ἢ ἡ «χαρμολύπη» (Κλίμαξ 7). Πρόκειται γιά ἔννοιες οἱ ὁποῖες θυμίζουν ἔντονα, ἀφοῦ ἄλλωστε ἀπό ἐκεῖ πηγάζουν, τόν μακαρισμό τοῦ Κυρίου στήν ἐπί τοῦ ὄρους ὀμιλία του γιά τούς «πενθοῦντας»: «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοί παρακληθήσονται» (Μθ 5,4) ἢ, ὅπως εἶπε ὁ ἴδιος ἄλλοτε «Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε» (Λκ 6, 21). Ὅσοι δηλαδή πενθοῦν καί θλίβονται εἶναι μακάριοι, διότι «παρακληθήσονται» καί «γελάσουσι», θά ἀπολαύσουν ἀνάπαυση, στηριγμό καί ἀγαλλίαση.

Δέν ἐννοεῖ ἀσφαλῶς ὁ Κύριος τό πένθος τῆς ὀδύνης μέ τήν ὁποία εἶναι ζυμωμένη ἡ καθημερινότητά μας, ἀλλά κάτι ἄλλο, πολύ πιό βαθύ καί θεμελιακό: Μακαρίζει ὅποιον αισθάνεται συντριβή μπροστά στήν ὑποδούλωσή του στήν ἁμαρτία καί στήν φθορά, στά «κεράτια τῶν χοίρων» (βλ. Λκ 15,16) ὅποιον κλαίει γιά τήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πού πρόδωσε. Διότι μόνο γι' αὐτό ἀξίζει νά κλαίει κανεῖς. Αὐτή ἡ συντριβή τῆς μετάνοιας λέγεται «πένθος χαροποιόν», ἐπειδή ὀδηγεῖ μέ ἀσφάλεια στήν ἀνεκκλήτη εὐφροσύνη τῆς καταλλαγῆς (βλ. Β' Κο 5,18-20), στό σπίτι τοῦ πατέρα πού προσδοκᾷ τήν ἐπιστροφή μας (βλ. Λκ 15,20).

Ὡστόσο, στήν πραγματικότητα ἡ χαρμολύπη δέν εἶναι ἡ ἀτμόσφαιρα ἢ τό κλίμα αὐτῶν τῶν ἡμερῶν, ἀλλά τό ζητούμενο. Δέν μᾶς προσφέρεται δηλαδή ὡς χάρισμα, ἔτσι ἀπλά, χωρίς

προϋποθέσεις, αλλά κατακτάται με αγώνα και προσπάθεια. Όλο το Τριώδιο θα μπορούσε να συνοψισθεί στην αγωνιώδη κραυγή του ύμνωδου του κοντακιού του Μεγάλου Κανόνος: «Ψυχή μου, ψυχή μου, ανάστα, τί καθεύδεις; Τò τέλος ἐγγίζει και μέλλεις θορυβεῖσθαι. Ἀνάνησον οὖν, ἵνα φείσηται σου Χριστός ὁ Θεός, ὁ πανταχοῦ παρῶν και τὰ πάντα πληρῶν». Διότι σέ τοῦτο στοχεύει αὐτή ἡ ξεχωριστή περίοδος στήν ζωή μας; Νά μᾶς βοηθήσει νά ξυπνήσουμε ἀπό τόν θανατηφόρο ὕπνο τῆς ἁμαρτίας και τῆς πλάνης πρὶν εἶναι ἀργά. Πρὶν ὁ θάνατος ὀρίσει ἀμετάκλητα τήν καταδική μας. «Εἶναι ὥρα νά ξυπνήσουμε», προειδοποιεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «ὁ χρόνος τελειώνει. Ἄς πετάξουμε ἀπό πάνω μας τὰ ἔργα τοῦ σκότους και ἄς ντυθοῦμε τὰ ὄπλα τοῦ φωτός» (βλ. Ρω 13,11-12). Ἀλλά ἡ μεταβολή αὐτή ἀπαιτεῖ κόπο και γενναιότητα· κερδίζεται, δέν δωρίζεται. Μετάνοια σημαίνει αὐταπάρνηση και ἡ αὐταπάρνηση χάριν τοῦ Χριστοῦ και τοῦ Εὐαγγελίου του εἶναι πάντοτε δρόμος τραχύς, σταυρικός (βλ. Μθ 16,24).

Ποιά ὁμως εἶναι ἡ λυδία λίθος τοῦ χαροποιοῦ πένθους, ὥστε νά ἀποφευχθεῖ ἡ σύγχυση μέ καταστάσεις πού θυμίζουν ἴσως μετάνοια ἀλλά δέν εἶναι; Πάλι κατά τόν ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος, πρῶτος καρπός τῆς χαρμολύπης εἶναι ἡ ἐγκράτεια. Τότε ἡ χαρμολύπη ἔχει ἀλήθεια και γνησιότητα, ὅταν καρπίζει τήν ἐγκράτεια. Νά, τό πρῶτο οὐσιώδες κριτήριο. Ἐγκράτεια σημαίνει νά ὑποτάσσω ἐλεύθερα τόν ἑαυτό μου στό θέλημα και στίς ἐντολές τοῦ Κυρίου, νά τόν ζεύω στόν ζυγό του. Ὁ ἐγκρατής μοιάζει μ' ἕναν ἔμπειρο και ἱκανό καβαλάρη, πού κρατώντας ἐπιδέξια τὰ χαλινάρια καθοδηγεῖ τό ἀτίθασο ἄλογό του ὅπου θέλει. Ἡ μ' ἕναν ἀθλητή, ὁ ὁποῖος γιά νά ἀναδειχθεῖ νικητής ὑπο-

τάσσει κάθε του ἐπιθυμία στό πρόγραμμα σκληρῆς και αὐστηρῆς προπόνησης.

Εἶπα ὅτι τό πένθος και ἡ συντριβή γιά τήν ἁμαρτία και ἡ ἀπέκδυσή της μέ τήν μετάνοια ὀδηγοῦν στήν χαρά τῆς καταλλαγῆς, τῆς συμφιλίωσης. Συμφιλιώνεται ὁ ἄνθρωπος μέ τόν Θεό, ὁ πεπερασμένος και θνητός μέ τόν ἄπειρο και ἀθάνατο δημιουργό του. Ὅχι ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἐχθρός τοῦ ἀνθρώπου -ὁ Θεός εἶναι μόνον ἀγάπη (βλ. Α' Ἰω 4,16)-, ἀλλά ὁ ἄνθρωπος ἐχθρεύεται τόν Θεό. Καί ἐχθρεύεται τόν Θεό ἐπειδή τὰ ἔργα του εἶναι φαῦλα και ἡ φαυλότητα ἡ προτίμησή του· «πᾶς γάρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς και οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῆ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἰω 3,20). Ἐκεῖνος ὁμως πού τόλμησε τήν μετάνοια, πού γεύθηκε τήν συγγνώμη και τήν χρηστότητα τοῦ Κυρίου, πού συμφιλιώθηκε μαζί του, τὰ πετάει ὅλα πέρα, ὅ,τι κι ἂν κοστίσει. Ἀπό τήν ὥρα τῆς καταλλαγῆς του μέ τόν Ἄληθινό, ἐγκαταλείπει πίσω του σάν σκουπίδι κάθε ψεῦδος· διεφθαρμένη βούληση, ἁμαρτωλές ἐπιθυμίες, νοοτροπίες ἐγωιστικές και ἀλαζονικές, «πάντα ἐγκρατεύεται» (Α' Κο 9,25), προκειμένου νά μὴ χάσει ὄχι τό στεφάνι ἑνός σταδίου ἀλλά τό στεφάνι τοῦ οὐρανοῦ. Καί πάλι ὄχι διότι θέλει κάποιο στεφάνι· τόν Χριστό θέλει, αὐτός εἶναι τό βραβεῖο πού ἐπιθυμεῖ, ὅ,τι πιό ποθητό του, «τὸ ὄντως ἐφετόν».

Ἔτσι δικαιώνεται ἡ χαρμολύπη. Ὅλα τὰ ὑπόλοιπα εἶναι συναισθηματισμοί εὐμετάβλητοι και παροδικοί, πού δέν μποροῦν νά ἐπιδράσουν σωστικά. Τό Τριώδιο γίνεται ἡ ἀρχή μᾶς «ἄλλης βιοτῆς», ὄχι μιά ἰδιορρυθμία πού διαρκεῖ δύο μῆνες τόν χρόνο. Διότι δέν ὀδηγεῖ ἀπλῶς στήν ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ, σέ μιά γιορτή· κάνει τήν ἀνάστασή του ζωή μας.

Εὐ. Ἀ. Δάκας

Μικροί μεγαλομάρτυρες

Δέν τά οδήγησε τό στοργικό μητρικό χέρι στόν ναό τοῦ Θεοῦ τοῦτα τά παιδιά. Δέν τά χειραγώγησε στόν δρόμο τῆς εὐσέβειας ἕνας χριστιανός πατέρας. Τό φῶς τῆς θείας ἀγάπης βρῆκε ἄλλο τρόπο γιά νά ἀγγίξει τοῦτες τίς ἀπλές παιδικές ψυχές.

Σέ κάποιο χωριό τοῦ βου μ.Χ. αἰῶνα στή γραφική πεδιάδα τῆς Κολά, στά νοτιοδυτικά τῆς Γεωργίας, ἐκεῖ ὅπου ἀναβλύζουν τά γάργαρα νερά τοῦ ποταμοῦ Μτκβάρι, τά μικρά παιδιά τῶν χριστιανῶν ἀγκάλιαζαν μέ ἄδολη ἀγάπη τοὺς εἰδωλολάτρες φίλους τους. Μέ ζωνρό ἐνθουσιασμό τοὺς μιλοῦσαν γιά τόν Θεό πού λάτρευαν, γιά τά θαύματα καί τή διδασκαλία του, τά πάθη καί τήν ἀνάστασή του! Τό ἐνδιαφέρον τῶν μικρῶν παιδιῶν πηγαιό καί ἀνυπόκριτο. Ὁ Γκουαράμ, ὁ Ἄνταρνασέ, ὁ Μπακάρ, ὁ Βάτσε, ὁ Μπαρτζίμι, ὁ Τάτσι, ὁ Τζουανσέρι, ὁ Ραμάζι καί ὁ Παρσμάν γίνονται οἱ κατηγορούμενοι τῶν μικρῶν φίλων τους. Ὁλάνοιχτες οἱ καρδιές τους μέ χαρούμενη ἐκπληξη καί ἄδολο θαυμασμό ἐνιωθαν τόν Δημιουργό τοῦ σύμπαντος νά γίνεται προσωπικός Θεός καί Πατέρας τους.

Ὁ οὐρανός κατέγραφε τίς μυστικές προσευχές πού συνόδευαν τούτη

τήν κατήχηση. Ἐνα ἱερό ἄπλωμα καί δόσιμο ἀνάμεσα σέ ἀθῶες ψυχές παιδιῶν ἀπό ἐπτά ὡς ἐννέα χρόνων, πού ἔχουν τόν δικό τους τρόπο νά βιώνουν τόν Θεό, νά ἐπικοινωνοῦν καί νά ὀνειρεύονται.

Πόλος ἔλξης γιά τή μικρή παιδική ομάδα ὁ ἀπλός χριστιανικός ναός τῆς περιοχῆς μέ τή θαλπωρή τῶν ἀκολουθιῶν καί τή μεγαλοπρέπεια τῆς θείας Λειτουργίας. Ὁ πόθος τῆς συμμετοχῆς ἔκανε τοὺς μικροὺς κατηχουμένους νά ζητοῦν ἔντονα νά λάβουν τό ἅγιο Βάπτισμα. Τά ἐννέα παιδιά εἶχαν ἤδη οὐσιαστικά κατηχηθεῖ ἀπό τοὺς μικροὺς ἱεραποστόλους, τοὺς φίλους τους, ὅταν ὁ σεμνός ἱερέας τῆς περιοχῆς ἀνέλαβε συστηματικά τό ἔργο τῆς κατήχησης. Σάν διψασμένα ἐλαφάκια ἔτρεχαν στόν ναό καί ξεδιψοῦσαν εὐφρόσυνα στά ζεῖδωρα νάματα τῆς ἀλήθειας μακριά ἀπό τά θολά νερά τῆς μαγείας, τοῦ φόβου καί τῆς δεισιδαιμονίας πού ἐπικρατοῦσε στά εἰδωλολατρικά σπίτια τους. Ἡ προετοιμασία γιά τό μεγάλο μυστήριο, γλυκό μυστικό στή συντροφιά τῶν παιδιῶν, γινόταν μέ ἐνθουσιασμό καί λαχταριστή προσμονή.

Ἦταν σούρουπο ὅταν ἀκούστηκαν οἱ εὐχές τοῦ Βαπτίσματος στά νερά τῶν πηγῶν, μά τό σκοτάδι ἔμενε μακριά ἀπό κείνον τόν τόπο πού τόν εἶχε πλημμυρίσει τό φῶς τῆς παρουσίας τοῦ Παρακλήτου, ἡ φλόγα τῆς Πεντηκοστῆς. Τό σκοτάδι κυριαρχοῦ-

σε στίς ψυχές τῶν εἰδωλο-
λατρῶν γονέων τῶν νεο-
φώτιστων παιδιῶν. Τό
σκοτάδι καί ὁ πατέρας του,
ὁ διάβολος, ἔφεραν τήν
ὀργή καί τήν ἀντίδραση.
Ὁ δρόμος πρὸς τόν οὐρα-
νό πού εἶχε ἀνοίξει γιά τίς
έννεά παιδικές ψυχές θά
περνοῦσε ἀπό τό μαρτύ-
ριο. Ταξίματα καί γλυκό-
λογα, δελεάσματα καί ὑπο-
σχέσεις δέν ἔκαμψαν τά μι-
κρά χριστιανόπουλα. Οἱ ἴ-
διοι οἱ γονεῖς, μέ ἄλλους
φανατισμένους εἰδωλολά-
τρεις καί τή συνοδία τοῦ ἡ-
γεμόνα ἔσυραν τά παιδιά
στίς πηγές τοῦ ποταμοῦ.
Οἱ ἱερές ὑποσχέσεις τοῦ
Βαπτίσματος, πού εἶχαν
ἀντηγήσει νωρίτερα ἐκεῖ,
θά λάβουν τώρα αἱμάτινη
ὑπογραφή. Ἕνας μεγάλος
λάκκος δέχθηκε τούς μι-
κρούς οὐρανοπολίτες. Οἱ
νεαροὶ νεοφώτιστοι βασα-
νισμένοι, καταχτυπημένοι,
θάφτηκαν ζωντανοί. Τά
τρυφερά κορμάκια τῶν νε-
όφυτων βλαστῶν τῆς Ἐκ-

κλησίας κυριολεκτικά φυτεύθηκαν στή γῆ γιά νά βλαστήσουν καρποφόρα, ὅταν
σημάνει ἡ σάλπιγγα τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

Ἐκεῖνος ὁ λάκκος πάνω στή γῆ τῆς Γεωργίας, πού μέ μανία τόν σκέπαζαν
οἱ εἰδωλολάτρεις μέ χῶμα καί πέτρες, ἔκρυβε ἑννεά διαμάντια· ἑννεά ἄνθη, πού
τήν ὁμορφιά τους δέν τήν ἄντεξε ἡ γῆ μας καί ἐσπευσμένα τά ἔστειλε στόν
οὐρανό. Ἐκρυβε ἑννεά ἀγωνιστές τῆς πίστεως, ἀγνοῦς ἀναζητητές τοῦ ἀπόλυ-
του, ἑννεά μικροῦς μεγαλομάρτυρες, πού τούς γιορτάζουμε στίς 22 Φεβρουα-
ρίου. Μέ τή σταθερότητα τῆς ὁμολογίας τους μᾶς συγκινοῦν καί μᾶς διδάσκουν!

Ἰχνηλάτης

Ἀπό τόν ἄμβωνα τῆς Κυριακῆς

Κυριακή 2/2, Ὑπαπαντῆς·
«Καί ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ» (Λκ 2,22).

Ἡ σημερινή γιορτή εἶναι γνωστή μέ τρία ὀνόματα: Σαραντισμός, Καθαρισμός καί Ὑπαπαντή. Σαραντισμός, διότι τὰ γεγονότα γίνονται 40 μέρες μετά τή γέννηση τοῦ Ἰησοῦ. Καθαρισμός, διότι σύμφωνα μέ τόν Μωσαϊκό νόμο ἔπρεπε μετά τή γέννα ἡ μητέρα καί τό παιδί νά πᾶνε στόν ναό καί νά προσφέρουν θυσίες γιά νά καθαρισθοῦν. Μόλις χρειάζεται, βέβαια, νά πῶ ὅτι οὔτε τό Παιδί οὔτε ἡ Μητέρα εἶχαν ἀνάγκη ἀπό καθαρισμό, διότι ὁ τρόπος τῆς γεννήσεως εἶναι μοναδικός καί ἀποκλείει κάθε στοιχεῖο καί ἔννοια ἀκαθαρσίας. Ἡ παναγία Μητέρα ἦταν ἄσπιλος παρθένος, τό Παιδί ἐπίσης ἀναμάρτητο, ἡ πηγὴ τῆς ἀγνότητος καί τῆς καθαρότητος, τῆς νέας κτίσεως. Ἀλλά γιά νά πληρώσει «πᾶσαν δικαιοσύνην» (Μθ 3,15) ὁ Κύριος, ὅπως τήρησε τόν νόμο τῆς περιτομῆς, ὅπως ἀργότερα βαπτίσθηκε, ἔτσι τηρεῖ καί τίς διατάξεις περί καθαρισμοῦ. Ἡ τήρηση τοῦ νόμου γίνεται, τέλος, ἀφορμὴ γιά τὴν ὑπαπαντή, τὴν προῦπάντηση, ἀπὸ τόν σεβάσμιο γέροντα Συμεών. Ἔτσι ἔχουμε καί τὴν τρίτη ὀνομασία τῆς γιορτῆς.

**Κυριακή 9/2, τοῦ τε-
λώνου καί φαρισαίου·**
**«Ἄνθρωποι δύο ἀνέ-
βησαν εἰς τὸ ἱερὸν
προσεύξασθαι»**
(Λκ 18,10).

Σήμερα ἀνοιξε τό Τρι-
ῶδιο καί ἄρχισε ἡ περίο-
δος τῆς προσευχῆς. Θά τὴν ἀξιο-
ποιήσουμε αὐτὴ τὴν περίοδο; Ἡ Ἐκκλησία μᾶς
βοηθαίει, μᾶς προσφέρει ὅλα τὰ μέσα, ἀλλὰ
ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ δική μας διάθεση, ἀπὸ τὴ δική
μας προσπάθεια νά ἀνανεώσουμε τόν ἑαυτό
μας, νά φρεσκάρουμε τὴν πίστη, τὴν ἀγάπη, τὴν
ἐλπίδα μας, ὥστε νά γίνει ἡ προσευχὴ ἡ καλύ-
τερη ἀπόλαυση καί ἐνασχόληση τῆς ζωῆς μας.

Τὴν πρώτη Κυριακὴ τοῦ Τριωδίου ἡ Ἐκκλησία

μᾶς διδάσκει τὴν προσευχή μὲ συντριβή καί ταπεινοφροσύνη. Τῆ δεύτερη Κυριακή τοῦ Τριωδίου, τὴν προσευχή μὲ μετάνοια· τὴν τρίτη, τὴν προσευχή μὲ τὸν φόβο καί τὴν ἀναμονή τῆς μελλούσης κρίσεως· τὴν Κυριακή τῆς Τυρινῆς, τὴν προσευχή μὲ τὸν πόθο καί τὴ λαχτᾶρα τοῦ παραδείσου. Καί ὅλη ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή μὲ τὴ νηστεία καί τὴν ἐλεημοσύνη δυναμώνει καί ἀγιάζει τὴν προσευχή μας, γιὰ νά ἀγιαζόμαστε κι ἐμεῖς.

Κυριακή 16/2, τοῦ ἀσώτου·

«Εἶπε δέ· ἄνθρωπος τις εἶχε δύο υἱούς» (Λκ 15,11).

Ἡ σύντομη αὐτὴ παραβολή παρουσιάζει μὲ ἀκρίβεια τὴν ἱστορία τοῦ ἀνθρώπου. Θά ἔλεγα τὴν παγκόσμια ἱστορία, ὅπου διακρίνονται οἱ τέσσερις σταθμοί, ἀποστασία-καταστροφή, ἐπιστροφή-σωτηρία. Αὐτοὺς τοὺς σταθμούς παρουσιάζει καί ὅλη ἡ ἅγια Γραφή, τὴν ὁποία συνοψίζει ἡ παραβολή τοῦ ἀσώτου. Ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεό ὁδήγησε στὴν τραγωδία τοῦ ἀνθρώπου. Σωτηρία ἄλλη δέν ὑπάρχει παρά ἡ ἐπιστροφή στὸν Θεό, ἡ μετάνοια, μὲ τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἀπολαμβάνει καί ὅλα ἐκεῖνα πού λαχταρᾷ ἡ καρδιά του.

Κυριακή 23/2, τῆς κρίσεως·

«Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ» (Μθ 25,31).

Πολλές φορές μίλησε ὁ Κύριος γιὰ τὴ Δευτέρα του Παρουσία. Στὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια πρὸ τοῦ πάθους, ἐξαγγέλλει καί πάλι τὸ σχέδιό του, τὸ πρόγραμμά του, ὅτι θά ξαναέλθει. Κι ὅπως οἱ τόσες προφητεῖες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅτι θά ἔλθῃ ὁ Μεσσίας ἐκπληρώθηκαν, ἔτσι θά ἐκπληρωθοῦν καί οἱ προφητεῖες τῆς Καινῆς Διαθήκης πού λένε ὅτι ὁ Μεσσίας θά ξαναέλθει. Εἶναι ὁ πόθος καί ἡ λαχτᾶρα τῆς Ἐκκλησίας. Περιμένει τὸν νυμφίο της καί δέν θά διαψευθεῖ. Ἡ δεύτερη παρουσία τοῦ Κυρίου μας θά εἶναι ξαφνική, αἰφνίδια ἀλλὰ δυναμική, μεγαλειώδης, συγκλονιστική, ὅπως τὸ περιγράφει ὁ ἴδιος ὁ Κύριός μας σ' αὐτὴ τὴν περικοπή. Καί θά ἔρθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, δηλαδή ὁ Θεάνθρωπος, γιὰ νά κρίνει τὸν κόσμον, νά τὸν δικάσει. Δέν θά συνεχιστεῖ ἡ ἀδικία ἐπ' ἄπειρον οὔτε τὸ κακό θά παφλάζει καί θά ὀργιάζει ἀτιμώρητα. Θά δώσει τέρμα ὁ Κύριος σ' αὐτὴ τὴν κατάσταση καί θά ἀλλάξει τὸ σκηνικό στό ἀνθρώπινο δράμα.

Στ. Ν. Σάκκος
(ἀπὸ λειτουργικά κηρύγματα)

Εἰσαγωγή

α) Ὁ συγγραφέας

Ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, ὁ συγγραφέας τῆς Ἐπιστολῆς, δέν ἦταν ἓνας ἀπό τοὺς δώδεκα ἀποστόλους. Στὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μας εἶναι γνωστός μέ ἓνα βαρὺ καὶ μεγάλο ὄνομα: λέγεται ἀδελφόθεος, «ἀδελφός τοῦ Χριστοῦ».

Βέβαια, ἡ Παναγία, ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου, ἦταν ἀειπάρθενος· παρθένος πρὶν ἀπὸ τὴ γέννηση, παρθένος κατὰ τὴ γέννηση καὶ παρθένος μετὰ τὴ γέννηση. Δέν γέννησε ἄλλα παιδιά ἐκτός ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Σύμφωνα μέ τίς μαρτυρίες τῆς Καινῆς Διαθήκης, «ἀδελφοί τοῦ Κυρίου» ὀνομάζονται ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰούδας -γιὸς τοῦ μνηστορος Ἰωσήφ ἀπὸ τὴν κανονικὴ γυναίκα του πού πέθανε· καὶ οἱ τρεῖς γιοὶ τοῦ Κλωπᾶ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἰωσήφ. Οἱ γιοὶ τοῦ Κλωπᾶ εἶναι ὁ Ἰάκωβος ὁ μικρός, ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Συμεών. Ὅλοι μαζί, τὰ πέντε ἀγόρια ἀλλὰ καὶ τὰ κορίτσια, πού δέν ξέρομε πόσα ἦταν, ὀνομάζονται «ἀδελφοί» καὶ «ἀδελφές» ἀντίστοιχα τοῦ Κυρίου, διότι μεγάλωσαν στό ἴδιο σπίτι, στὴν ἴδια οἰκογένεια.

Ὁ Ἰάκωβος, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι «ἀδελφοί τοῦ Κυρίου», ἀρχικά δέν πίστεψε στό κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ. Τί μεσολάβησε ὥστε νά πιστέψει καὶ νά χαρακτηρίζεται μάλιστα ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο ὡς ἓνας ἀπὸ τοὺς «στύλους» (Γα 2,9) τῆς Ἐκκλησίας, μαζί μέ τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη; Ἡ ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ὅπως γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἀναστημένος Κύριος «ὤφθη Ἰακώβω» (Α΄ Κο 15,7), ἐφανίστηκε ἰδιαίτερα στὸν Ἰάκωβο. Αὐτό διέλυσε κάθε ἀμφιβολία του καὶ τὸν ἔ-

στήν Ἐπιστολή τοῦ Ἰακώβου

πεισε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας, ὁ Θεάνθρωπος. Ἔτσι ὁ Ἰακώβος, ἓνας πιστός, ἀγνός καί ἄδολος Ἰσραηλίτης, πού εἶχε ζήσει μέ εὐσέβεια καί προσήλωση στή θρησκευτική παράδοση τοῦ λαοῦ του, ἐπαναλαμβάνει τήν ὁμολογία τοῦ Θωμᾶ «ὁ Κύριός μου καί ὁ Θεός μου» (Ἰω 20,29). Αὐτή τήν ὁμολογία καταθέτει στήν ἀρχή τῆς Ἐπιστολῆς του, ὅπου ὀνομάζει τόν Ἰησοῦ Χριστό «Θεὸν καί Κύριον» καί συστήνεται ὡς δοῦλος του (Ἰα 1,1).

Μετά τήν ἀνάληψη τοῦ Κυρίου συναντοῦμε τόν Ἰακώβο στό ὑπερῶο, μαζί μέ τή μητέρα τοῦ Κυρίου καί τούς ἄλλους μαθητές (βλ. Πρξ 1,14). Στή συνέχεια φαίνεται ὅτι δέν ἀπομακρύνθηκε ἀπό τά Ἱεροσόλυμα καί ἔγινε ἐπίσκοπος τῆς μητέρας ἐκκλησίας.

Στήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζεται «δίκαιος», πού σημαίνει εὐσεβής, ἀφοσιωμένος στόν Θεό. Ἐκδήλωση τῆς εὐσεβείας του εἶναι ἡ ἀδιάλειπτη καί θερμή προσευχή του· προσευχόμενος κυβέρνησε τήν Ἐκκλησία. Εἶχε τά χέρια του συνεχῶς ὑψωμένα, σάν τούς ὀβελίσκους (= στήλες μέ ὀξεία ἀπόληξη) πού χρησιμοποιῶνταν τότε ὡς σύμβολα προσευχῆς. Γι' αὐτό τό γνώρισμα τοῦ δόθηκε τό χαρακτηριστικό ὄνομα «ὀβλίας», πού σημαίνει ἄνθρωπος προσευχῆς. Οἱ ἀπόστολοι, καί μάλιστα οἱ κορυφαῖοι Πέτρος καί Παῦλος, σέβονταν πολύ τά λόγια καί τήν κρίση του, ὅπως φάνηκε στήν ἀποστολική σύνοδο πού ἔγινε στό Ἱεροσόλυμα (βλ. Πρξ 15,13). Ἐκεῖ φάνηκε, ἐπίσης, πόσο

ἄνθρωπος τῆς Γραφῆς ἦταν ὁ Ἰακώβος. Εἶναι ἀκόμη ἀξιοπρόσεκτο ὅτι, ὅταν πῆγε στό Ἱεροσόλυμα ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ζήτησε τή γνώμη τοῦ Ἰακώβου καί ὑπήκουσε σέ ὅ,τι ἐκεῖνος τοῦ συνέστησε (Πρξ 21,18-26).

Ὅπως μαρτυροῦν δύο συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Ἡγήσιππος καί ὁ Ἰώσηπος, οἱ φανατικοί Ἰουδαῖοι, πού δέν μποροῦσαν νά ἀνεχθοῦν τήν ἀγιότητα καί ὅλη τή δραστηριότητα τοῦ Ἰακώβου, τόν συνέλαβαν καί, ἀφοῦ τόν ἀνέβασαν στό πτερύγιο τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, τόν πίεζαν νά βλασφημήσει τόν Χριστό. Ἐπειδὴ ὅμως ἐκεῖνος δέν ὑποχωροῦσε, τόν ἔσπρωξαν καί τόν ἔριξαν κάτω. Παραδίδοντας τό πνεῦμα του ὁ γνήσιος μαθητής τοῦ Κυρίου ἐπαναλάμβανε τά λόγια Ἐκείνου· «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιῶσι». Ἔτσι, τήν ὁμολογία του ὅτι εἶναι «δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ» τήν ὑπέγραψε ὁ Ἰακώβος μέ τό αἷμα τῆς θυσίας του. Κι εἶναι αὐτή ἀκριβῶς ἡ συμπεριφορά πού πείθει κάθε καλοπροαίρετο σκεπτόμενο ἄνθρωπο ὅτι εἶναι ἀληθινή ἡ μαρτυρία, ὅπως ἐπιγραμματικά τό διατύπωσε ὁ διάσημος μαθηματικός Βλάσιος Πασκάλ: «Πιστεύω στούς μάρτυρες πού βεβαιώνουν τίς μαρτυρικές καταθέσεις μέ τό αἷμα τους».

Ἄνθρωπος τῆς Γραφῆς, λοιπόν, τῆς προσευχῆς καί τῆς ἱεραποστολῆς ἦταν ὁ ἀδελφός Ἰακώβος. Μέ τό ὄνομά του παραδίδεται καί μία «Λειτουργία», ἡ ὁποία τελεῖται μία φορά τόν χρόνο, στίς 23 Ὀκτωβρίου, τότε πού γιορτάζουμε καί τή μνήμη του.

β) Ἡ Ἐπιστολή

Ἡ Ἐπιστολή τοῦ Ἰακώβου εἶναι μία ἀπό τίς ἑπτὰ Καθολικές Ἐπιστολές τῆς Καινῆς Διαθήκης (Ἰακώβου, Α΄-Β΄ Πέτρου, Α΄-Β΄-Γ΄ Ἰωάννου, Ἰούδα). Γράφτηκε γύρω στό 55-60 μ.Χ. -εἶναι, δηλαδή, ἀπό τά πρῶτα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης- χωρίς κάποια ιδιαίτερη ἀφορμή, ὡς μία διδαχή γιά τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς τῆς διασποράς. Ἀπό τά πρῶτα χρόνια κυκλοφοροῦσε μαζί μέ τό κατά Ματθαῖον Εὐαγγέλιο, ἀποτελώντας ἔτσι τήν πρώτη Καινή Διαθήκη, πού ἀπευθυνόταν στούς ἐκ περιτομῆς χριστιανούς. Ἀντίστοιχα γιά τούς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς κυκλοφοροῦσε τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιο καί οἱ Ἐπιστολές τοῦ Παύλου. Ἀργότερα, ὅταν γράφτηκαν καί τά ἄλλα βιβλία, συμπληρώθηκε ὁ κανόνας τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπως τόν ἔχει ἡ Ἐκκλησία μέχρι σήμερα.

Δώδεκα διδαχές γιά διάφορα θέματα, μία ἀνθοδέσμη ἀπό δώδεκα πνευματικά ἄνθη, ἀπαρτίζουν τήν Ἐπιστολή. Εἶναι ἀνεξάρτητες ἢ μία ἀπό τήν ἄλλη καί αὐτοτελεῖς· δέν ἔχουν συνέχεια μεταξύ τους. Ἴσως ἡ κάθε μία ἀπό αὐτές νά ἦταν θέμα ἡμερήσιας διδαχῆς, δηλαδή, μία ὁμιλία τοῦ Ἰακώβου πρὸς τό ποιμνιο τῶν Ἱεροσολύμων. Ἀργότερα ὁ ἴδιος τίς συγκέντρωσε σέ ἓνα σῶμα, σέ περιληπτική μορφή. Πρόσθεσε στήν ἀρχή τό ὄνομά του καί ἓναν «ἀσπασμό», δηλαδή χαιρετισμό, καί τίς ἀπέστειλε ὡς ἐγκύκλιο ἀπό τά Ἱεροσόλυμα, ὅπου ἦταν ἐπίσκοπος, πρὸς ὅλους τούς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς τῆς διασποράς. Δέν ἔχει ἐπίλογο ἢ ἐπιστολή καί εἶναι γενικά πολύ λιτή. Ἡ γλῶσσα της εἶναι ἄψογη ἑλληνική στό ἐπίπεδο τῆς ἑλληνικῆς τῶν ἀποστόλων Ματθαίου, Μάρκου καί Παύλου.

Ὅβλιας

Στήν κρύπτη τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος

Ἀνεβαίνουμε στόν Καίλιο λόφο καί βρίσκουμε τή Βασιλική τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος. Ἐδῶ φιλοξενεῖται τό λείψανο τοῦ ἁγίου. Εἶναι ἓνας ναός πού ἡ Δύση τιμᾷ ιδιαίτερα. Ὁ ἅγιος Κλήμης ἦταν ἓνας ἀπό τούς πρώτους πάπες Ρώμης, ὁ ὁποῖος ἐξορίστηκε καί μαρτύρησε. Ὁ ναός ἔχει δύο ἐπίπεδα. Ὁ ἐπάνω ναός εἶναι χτισμένος ἀργότερα, ἐνῶ ὁ κάτω ναός, πού σήμερα λειτουργεῖ ὡς κρύπτη, χτίστηκε πολύ νωρίς, περί τόν 4ο αἰώνα. Βλέπουμε στήν κρύπτη διάφορα ἐνδιαφέροντα, ὅπως μερικές τοιχογραφίες ρωμανικῆς τέχνης, πολύ κοντινῆς μέ τή βυζαντινή, πού ἀπεικονίζουν τή μετακομιδή τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Κλήμεντος. Ὅμως ἡ ἐκπληξη μᾶς περιμένει στό βάθος τῆς κρύπτης, ὅπου συναντοῦμε ἓνα ἀπλό μαρμαρίνο μνημεῖο. Εἶναι ὁ τάφος τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τοῦ Θεσσαλονικέως!

Τήν ἀνοιξη τοῦ 868 ἔφτασαν στή Ρώμη δύο διαπρεπεῖς ξένοι μέ καταγωγή ἀπό τή Θεσσαλονίκη. Ἐπρόκειτο γιά τούς ἀδελφούς Κωνσταντῖνο καί Μεθόδιο. Ἀνθρωποί μέ μεγάλη μόρφωση καί βαθεῖα εὐσέβεια, εἶχαν πίσω τους ἓνα σημαντικό παρελθόν μέ ἐπιτυχημένες διπλωματικές ἀποστολές ἀπό τόν αὐτοκράτορα τῆς Κωνσταντινούπολης. Ἡ πιό πρόσφατη κι αὐτή μέ τήν ὁποία πέρασαν στήν ἱστορία

Οἱ ἅγ. Κύριλλος καί Μεθόδιος μεταφέρουν τὸ ἱερό λείψανο τοῦ ἁγ. Κλήμεντος στή Ρώμη. Φρέσκο στή Βασιλική τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος. Ρώμη 11ος αἰ.

ἦταν τὸ ἔργο τους στὸ βασιλεῖο τῆς Μεγάλης Μοραβίας, στή σημερινή Τσεχία. Ἐκεῖ, προσκεκλημένοι τοῦ τοπικοῦ ἡγεμόνα Ροστισλάβου, ὄχι μόνο δημιούργησαν ἕνα ἀλφάβητο γιὰ νὰ καταγραφεῖ ἡ τοπικὴ γλῶσσα, ἀλλὰ ἔκαναν καὶ κάτι ἀδιανόητο γιὰ τοὺς δυτικούς ἱεραποστόλους οἱ ὁποῖοι ἦταν ἤδη ἐκεῖ πρὶν ἀρκετὰ χρόνια: Μετέφρασαν τὰ λειτουργικὰ βιβλία στή σλαβικὴ γλῶσσα καὶ λειτούργησαν στὰ σλαβικά. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο ἦταν ἕνα τεράστιο σκάνδαλο γιὰ τοὺς δυτικούς, πού πίστευαν ἀκράδαντα πὼς ἡ μόνη κατάλληλη γλῶσσα γιὰ τὴ θεία λατρεία γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς ἦταν ἡ Λατινικὴ.

Ἀκολούθησαν μία σειρά ἀπὸ ὀργισμένες καταγγελίες ἐναντίον τῶν δύο ἀδελφῶν, τῶν ὁποίων παραλήπτης ἦταν ὁ πάπας Νικόλαος, ὁ ἴδιος ἐκεῖνος πάπας πού εἶχε συγκρουστεῖ μέ τὸν ἅγιο Φώτιο. Τὸ πράγμα δὲν μπορούσε νὰ μείνει ἀνεξέταστο, ἰδιαίτερα μιά πού ἡ προέλευση τῶν δύο ἀδελφῶν ἦταν ἡ Κωνσταντινούπολη καὶ ἐμπνευστὴς τῆς ἀποστολῆς τους ὁ ἴδιος ὁ πατριάρχης Φώτιος. Κλήθηκαν, λοιπόν, στή Ρώμη γιὰ νὰ δώσουν ἐξηγή-

σεις. Κόρια κατηγορία ἦταν ἡ χρῆση τῆς σλαβικῆς γλῶσσας στή λατρεία.

Ὅταν οἱ Κωνσταντῖνος καὶ Μεθόδιος ἔφτασαν στή Ρώμη, ὁ πάπας Νικόλαος δὲν βρισκόταν πιά στή ζωὴ. Ὁ διάδοχός του Ἀδριανὸς εἶχε λίγους μῆνες στὸν θρόνο καὶ ἦταν ἄνθρωπος πού εἶχε σέ ἰδιαίτερη ἐκτίμηση τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ ἀδελφοὶ εἶχαν μαζί τους κι ἕνα δῶρο, τὸ ὁποῖο ἦταν σίγουροι πὼς ὁ πάπας Ρώμης καθὼς καὶ ὁ λαὸς τῆς πόλης θὰ ἐτιμοῦσαν ἰδιαίτερα: Ἦταν τὸ λείψανο τοῦ ἁγίου Κλήμεντος, τὸ ὁποῖο εἶχαν βρεῖ σέ μία προηγούμενη ἀποστολῆ τους στή σημερινὴ Κριμαία καὶ πού ἔκτοτε κουβαλοῦσαν μαζί τους ὡς εὐλογία στὴν ἱεραποστολικὴ τους προσπάθεια.

Τὸ νέο τῆς ἀφίξης τοῦ λειψάνου ἐνὸς τόσο ἀγαπητοῦ ἁγίου ἔκανε πραγματικὰ αἰσθησιὴ στή Ρώμη. Ἔτσι τοὺς δύο ἀδελφούς ὑποδέχτηκε στὴν εἴσοδο τῆς πόλης ὁ ἴδιος ὁ πάπας Ἀδριανὸς μέ πλῆθος λαοῦ. Τὰ ἅγια λείψανα μετακομίστηκαν μέ τιμές στὸν ναὸ τοῦ ἁγίου καὶ ἐναποτέθηκαν ἐκεῖ. Ὁ νέος πάπας παρά τίς ἀντιδράσεις ἐνέκρινε πλήρως τὸ ἱεραποστολικὸ καὶ διδα-

κτικό ἔργο τῶν ἀδελφῶν. Πῆρε τὰ μεταφρασμένα στή σλαβική γλῶσσα λειτουργικά βιβλία καί τὰ ἐναπέθεσε ὁ ἴδιος στήν ἁγία Τράπεζα. Ἐπέτρεψε στούς μαθητές τῶν δύο ἀδελφῶν πού ἦταν ἱερεῖς νά λειτουργήσουν στή σλαβική γλῶσσα μέσα στήν ἴδια τή Βασιλική του Ἁγίου Πέτρου, ἐνῶ σέ μία σλαβόφωνη Λειτουργία παρέστη καί ὁ ἴδιος. Τίμησε τούς δύο ἀδελφούς μέ κάθε δυνατό τρόπο. Ἔδωσε γραπτή ἔγκριση γιά νά χρησιμοποιεῖται ἡ σλαβική γλῶσσα στή λατρεία μέ μόνη ἐξαίρεση τήν ἀνάγνωση τοῦ Εὐαγγελίου καί τοῦ Ἀποστόλου, γιά τήν ὁποία ἔδωσε τήν ὁδηγία νά γίνεται καί στά Λατινικά.

Ὅλα αὐτά ἦταν πραγματικά ἕνας νεωτερισμός γιά τήν ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ἡ ὁποία μ' ὄλο τό σημαντικό ἱεραποστολικό της ἔργο στή δυτική Εὐρώπη, δέν ἔνιωσε ποτέ τήν ἀνάγκη νά δώσει στούς νεοφώτιστους λαούς τήν εὐχέρεια νά λατρεύουν τόν ἐν Τριάδι Θεό στή γλῶσσα τους.

Οἱ ἀγῶνες καί τὰ ταξίδια μιᾶς ὀλόκληρης ζωῆς εἶχαν ἐξαντλήσει τούς δύο ἀδελφούς, ἰδιαίτερα ὁμως τόν Κωνσταντῖνο. Κατά τήν παραμονή τους στή Ρώμη ἔπεσε βαριά ἄρρωστος καί νιώθοντας τό τέλος νά πλησιάζει ζήτησε νά καρεῖ μοναχός. Τοῦ δόθηκε τό ὄνομα Κύριλλος. Ἐζῆσε ὡς μοναχός πενήντα μέρες.

Τό σκῆνωμά του ἐναποτέθηκε στόν ναό τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος, τοῦ ὁποίου τό λείψανο εἶχε ἀνακαλύψει. Πολύ σύντομα δέχτηκε τιμές ἁγίου. Ὁ Μεθόδιος ἀναχώρησε γιά τή Μοραβία καί στή συνέχεια μετά ἀπό πολλές περιπέτειες στή Βουλγαρία. Τό ἔργο τους μετά τόν θάνατό τους δέν εἶχε συνέχεια, τουλάχιστον στή Δύση. Ἡ σλαβική γλῶσσα καταδιώχτηκε, οἱ μαθητές τους σκόρπισαν, ἡ ἐκκλησιαστική λατρεία καί παιδεία παρέμεινε γιά αἰῶνες

λατινική. Ὁ σπόρος πού ἔρριξαν οἱ δύο Ἁγιοί ἔγινε δεκτός σέ ἄλλα χῶματα κι ἐκεῖ ἔδωσε ἀφθονούς καρπούς. Οἱ λαοί πού παρέμειναν ὑπό ρωμαιοκαθολική ἐπίδραση ἀντιθέτως περίμεναν μέχρι τό 1968 γιά νά τούς δοθεῖ ἡ ἄδεια νά λατρεύουν τόν Θεό στήν μητρική τους γλῶσσα. Ἡ Δύση χρειάστηκε 1.100 χρόνια γιά νά χωνέψει ἐπιτέλους τήν ἀπλή ἀλήθεια πού ἐξέφραζε ὁ ἅγιος Κύριλλος στούς ἐπικριτές του: «Δέν πέφτει ἴσα ἡ βροχή σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους; Ὁ ἥλιος ὅλους δέν φωτίζει; Τόν ἴδιο ἀέρα δέν ἀναπνέουμε ὅλοι μας; Πῶς, λοιπόν, δέν ντρέπεστε νά ἀναγνωρίζετε τρεῖς γλῶσσες μόνο καί νά ὀρίζετε πῶς ὅλα τὰ ὑπόλοιπα ἔθνη εἶναι τυφλοί καί κουφοί;».

Πάνω ἀπό τόν τάφο τοῦ ἁγίου Κυρίλλου στήν κρύπτη τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος ὑπάρχουν μαρμάρινες πλάκες μέ ἐπιγραφές στίς ὁποῖες ἐκφράζουν τήν εὐγνωμοσύνη τους οἱ ἐπίσημες ἀρχές τῶν διαφόρων σλαβικῶν λαῶν τῆς Εὐρώπης. Ἀνάμεσά τους οἱ Τσεχοί, οἱ Σλοβάκοι, οἱ Ρῶσοι, οἱ Βούλγαροι. Δέν λείπουν καί οἱ βόρειοι γείτονές μας. Ἡ γενέτειρα τῶν ἁγίων, Θεσσαλονίκη, τίμησε τόν ἅγιο μέ ἀναμνηστική πλάκα πού τοποθετήθηκε στόν τάφο του μόλις τό 1988 μέ πρωτοβουλία τοῦ τότε ὑπουργοῦ Μακεδονίας-Θράκης Στέλιου Παπαθεμελίη.

*Χαράλαμπος Μουρατίδης
Ἴατρος*

ΕΞΩΦΥΛΛΑ

Μπροστά: Ἱ. Ν. Ἁγίου Βλασίου,
Ευλόκαστρο Κορινθίας
Πίσω: Γεφύρι τοῦ Μатσαγκάνη,
Κρασιά Πίνδου

«Δυό λογάκια άπλά»

Τελευταία ώρα στην Α Δημοτικού. Εικοσιπέντε «πρωτάκια», άλλα κουρασμένα, άλλα νυσταγμένα, άλλα πεινασμένα, χωρίς διάθεση για τό μάθημα της μουσικής που έγραφε τό πρόγραμμά τους, μά μέ άκατάπαυστη όρεξη για φωνές καί φασαρία.

Μπήκα στην τάξη, αλλά σύντομα κατάλαβα ότι κανένα από τά παιδιά δέν είχα συνειδητοποιήσει την παρουσία μου. Ένιωσα άμήχανα, καθώς ή παράκλησή μου για ήσυχία δέν είχα κανένα άποτέλεσμα. Θεέ μου, πώς θά περάσει μαζί τους μία όλόκληρη ώρα; «Θά βάλω μία φωνή καί νά δεῖς πώς θά ήσυχάσουν», σκέφτηκα. Άμέσως, όμως, άλλαξα γνώμη. «Δάσκαλος πού φωνάζει έχει μαθητές πού φωνάζουν», τό είχα άκούσει τόσες φορές! Θεέ μου, γαλήνεψε Έσύ τά κουρασμένα παιδιά μας!

Μιά σκέψη μου ήρθε. Χωρίς νά πω τίποτε, πήρα την κιθάρα στά χέρια καί άρχισα νά τραγουδῶ τόν γνώριμο σ' αυτά σκοπό πού συχνά μάς συντρόφευε στην τάξη: «Δυό λογάκια άπλά θά σοῦ πῶ μυστικά: Σέ πιστεύω, Χριστέ, σοῦ τό είπα ποτέ; Σέ πιστεύω βαθιά, μου τό λέει ή καρδιά...». Καθώς τό τραγούδι προχωρούσε, τά παιδιά σταματοῦσαν τίς όμιλίες, τά γέλια καί μιά-μία οί φωνές ένώνονταν στον κοινό σκοπό. Η τελευταία φράση άκούστηκε από όλους τους μαθητές μαζί: «Άσφάλισέ με γερά στή δική Σου άγκαλιά». Τά πρόσωπα τών παιδιών είχαν ήρεμήσει! «Κυρία», μου είπε ό Δημήτρης, ένα από τά πιό ζωηρά παιδιά, «άλλη μία φορά». Χωρίς νά διακόψω τή μουσική, άρχισα καί πάλι από την άρχή. Μαζί μου τώρα όλοι τραγούδησαν μελωδικά καί γαλήνια τή μικρή αυτή προσευχή. Καί τό μάθημα συνεχίστηκε κανονικά.

Τό κουδούνι χτύπησε. Άλλη μία σχολική μέρα είχα τελειώσει. Καθώς άποχαιρετοῦ-

σα τά παιδιά, ένιωσα την άνάγκη νά πῶ κι εγώ «δυό λογάκια άπλά» στον Θεό: «Θεέ μου... δέν φτάνει, λοιπόν, μόνο ή δική μου παρουσία μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας όπου θέλησες νά διακονήσω. Για νά σταθῶ μέ έπιτυχία μπροστά στα παιδιά σου, πρέπει νά μπαίνουμε μαζί στην τάξη. Έσύ μπροστά, νά μου διδάσκεις την άγάπη, την κατανόηση, την πραότητα καί τή διάκριση κι έπειτα εγώ, προσπαθώντας νά αφήσω έξω τά νεῦρα, τά προσωπικά μου θέματα καί τόν εαυτό μου καί νά άφοσιωθῶ στό λειτούργημα τοῦ δασκάλου. Για νά πετύχω τή σωστή διδασκαλία τών παιδιών πού μου εμπιστεύτηκες». «Άσφάλισέ με γερά στή δική Σου άγκαλιά...», έπιασα τόν εαυτό μου νά σιγοτραγουδά, καθώς επέστρεφα στό σπίτι.

Η δασκάλα
Ε.Κ.

Ἐφευρετική ἀγάπη

Δέν εἶναι δυστυχῶς πρωτοφανής στίς πόλεις μας ἡ εἰκόνα τῶν ἀνθρώπων πού ψάχνουν στούς κάδους τῶν σκουπιδιῶν γιά κάτι φαγώσιμο. Πρωτοφανής καί ἀξέπαινη εἶναι ἡ κίνηση τῶν Πατριῶν, οἱ ὁποῖοι βρῆκαν ἕναν τρόπο νά βοηθήσουν τούς συμπολίτες τους: Κρεμοῦν στά κλαδιά δένδρων πού βρίσκονται κοντά σέ κάδους σκουπιδιῶν καλά ἀσφαλισμένα τρόφιμα ἢ μαγειρεμένο φαγητό.

Εἶναι πολλά τά ὅσα δέν πᾶνε καλά στήν πατρίδα μας, ἀλλά εἶναι ἐνθαρρυντικό τό ὅτι ὑπάρχουν πολλοί πού κάνουν τό καλό καί μάλιστα μέ ἐφευρετικό τρόπο.

Νά μήν τούς λείπει!

Κι ἐνῶ αὐτά συμβαίνουν στήν Πάτρα καί ἡ ἰδιωτική πρωτοβουλία ἀνέλαβε νά ἀναχαιτίσει τό κύμα τῆς πείνας, οἱ τοπικές ἀρχές κινοῦνται σέ ἄλ-

λα μήκη κύματος. «Καταφέραμε μέ μεγάλη προσπάθεια νά φτιάξουμε ἕνα καρναβάλι χωρίς περικοπές», δηλώνει ὁ δήμαρχος τῆς πόλης. Μόνο γιά τήν πανηγυρική μέρα ἐναρξης τό κόστος θά φτάσει 29.000 εὐρώ. «Εἴμαστε ἔτοιμοι», δηλώνουν οἱ ἀρμόδιοι, «νά δώσουμε τό ἔναυσμα τῆς μεγάλης γιορτῆς κόντρα στήν κρίση καί τά πολλά προβλήματα». Παράδοξος τρόπος ἀντιμετώπισης τῶν προβλημάτων τῆς κρίσης συμπεριλαμβανομένου καί τοῦ φαινομένου τῆς αὐξανόμενης πείνας. Σημειωτέον, στήν Πάτρα τρεῖς μέ τρισημίσι χιλιάδες ἄτομα ζήτησαν βιβλιᾶριο ἀπορίας ἀπό τόν δήμο. Σέ ὅλη τήν Ἑλλάδα, ὅπως σημειώνουν στατιστικές, μόλις τρεῖς στίς δέκα οἰκογένειες μποροῦν νά καλύψουν τίς βασικές ἀνάγκες τῶν παιδιῶν τους. Παρά ταῦτα γίνονται μεγάλες προσπάθειες καί πολλά ἔξοδα γιά νά μήν τούς λείπει τό καρναβάλι!

Ἔλεγχος γιά ὄλους

Δέν χρειάζεται νά σχολιάσουμε τήν πράξη οὔτε καί νά στιγματίσουμε τά πρόσωπα πού θέλησαν νά «παίξουν ἐν οὐ παικτοῖς» στό οὔτως ἤ ἄλλως ἀντιχριστιανικό ἔθιμο τοῦ καρνάβαλου τῆς Καστοριάς, τή μέρα τῆς Πρωτοχρονιάς. Αὐτό ἔγινε ἤδη ἀπό πολλούς. Θά θέσουμε ὁμως μερικά ἐρωτήματα:

Ἄναρωτήθηκε κανείς πόσο προάγει τόν πολιτισμό μας αὐτό τό «ἔθιμο» πού τό βαφτίσαμε πολιτιστική ἐκδήλωση, ὅταν δίνει τήν εὐκαιρία στόν ὀποιοδήποτε «μασκαρά» νά προσβάλει μέ τή χυδαιότητά του ὄχι μόνο τή δημόσια αἰδῶ ἀλλά ὄ,τι πιο ἱερό καί ἄγιο ὑπάρχει σέ τοῦτο τόν πλανήτη;

Ἄραγε αὐτή ἡ κατάντια ἀξιωματούχων τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους (σημ. στό συμβάν ἔδρασαν βουλευτές δύο κομμάτων), νά παίρνουν μέρος στόν καρνάβαλο καί μάλιστα διασύροντας ἱερούς θεσμούς τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, δέν ἀποκαλύπτει σέ ποιᾶς κρίσης τή δίνη εἴμαστε ἐγκλωβισμένοι;

Τό «ἀνάθεμα», βέβαια, ἔπεσε στους πρωταγωνιστές, ἀλλά ποιοί ἐπευφημοῦσαν ἐπί ὧρες τό περίφημο ἄρμα τῆς ντροπῆς; Ὁ ἀπλός λαός, πού στήν πλειονότητά του δηλώνει ὡς θρήσκευμα «Χριστιανός Ὁρθόδοξος». Καί οἱ πρωταγωνιστές εἶναι ἐκλεγμένοι βουλευτές αὐτοῦ τοῦ λαοῦ καί ἀπό αὐτό τόν λαό προέρχονται. Εἶναι, δυστυχῶς, ἀκατήχητος, ἀκαλλιέργητος πνευματικά ὁ λαός μας, γι' αὐτό ἐμφανίζεται ἀδιάφορος καί ἀνίκανος νά ἀντιδράσει στήν προσβολή τῶν ἱερῶν τῆς πίστεως.

Τελικά, ὄλο αὐτό τό γεγονός μή-

πως ἦταν γιά ὄλους μας ἓνα ταρακούνημα, ἓνας ἔλεγχος;

Ἐκθεση μέ τά ὄπλα πού ... ἔσφαζαν τούς χριστιανούς

Στήν Τουρκία, στήν περιοχή τοῦ Beykoz τῆς Κωνσταντινούπολης, πραγματοποιεῖται αὐτές τίς μέρες μεγάλη δημόσια ἐκθεση. Ἐκτίθενται κάθε λογῆς ὄπλα ἀκόμη καί ἀπό τήν περίοδο τῶν παγκοσμίων πολέμων, μέ τά ὀποῖα οἱ Ὀθωμανοί διέπρεψαν ἱστορικά... σφάζοντας στήν πορεία τους τούς χριστιανούς. Ἔτσι, ἱστορικά μαχαίρια, γιαταγάνια, χατζάρες καί ἄλλα... «πολιτιστικά» στοιχεῖα τῆς ὀθωμανικῆς θηριωδίας θά ἐκτίθενται γιά τό... φιλοθεάμον τουρκικό κοινό. Ἐπίσης, ἐκτίθενται ὄλα τά ὄπλα πού χρησιμοποιήθηκαν στή Μικρά Ἀσία τήν ἐποχή τῶν μεγάλων ἐκκαθαρίσεων τῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν, καθῶς καί ἐκεῖνα πού χρησιμοποιήθηκαν στήν ἑλληνική ὑποχώρηση τοῦ 1922, τότε πού οἱ Τοῦρκοι, ἀφοῦ εἶχαν περικυκλώσει τούς Ἑλληνες, ἐπιδόθηκαν σέ μία ἀπό τίς μεγαλύτερες σφαγές. Ἀκόμα καί αὐτός ὁ Μουσταφά Κεμάλ τήν ἐπόμενη μέρα περνώντας ἀπό ἐκεῖνο τό σημεῖο, ὅπως μαρτυροῦν οἱ τοῦρκοι βιογράφοι του, αἰσθάνθηκε ἄσχημα, καθῶς ἔβλεπε τά ἀμέτρητα ἑλληνικά πτώματα.

Οἱ Τοῦρκοι ὁμολογοῦν τά ἐγκλήματατά τους, ἐπιδεικνύοντας μάλιστα τά σύνεργά τους· κι ἐμεῖς μιλοῦμε γιά συνωστισμό! Ἀξίζει πάντως νά ἐπισκεφθοῦν τήν ἐκθεση οἱ ἡμέτεροι τουρκοκόλαγνοι πού καλλιεργοῦν τήν ἰδέα ὅτι ὄλα βαίνουν καλῶς μέ τους ἐξ ἀνατολῶν «συμμάχους» καί «φίλους» μας.

“Οχι ψώνια τήν Κυριακή

Γιά τήν ἀργία τῆς Κυριακῆς καί τίς βέβηλες ἐνέργειες γιά τήν καταπάτησή της ἔχουμε ξαναγράψει. Προσθέτουμε τώρα μερικές ἀκόμη σκέψεις.

Ἡ Κυριακή -ὅπως πολλές φορές τονίσθηκε- εἶναι ἡμέρα ἀφιερωμένη στόν Κύριο· ἡμέρα, κατά τήν ὁποία πανηγυρίζουμε τόν θρίαμβο τῆς Ἀναστάσεως καί δοξάζουμε τόν φιλόφωτο Θεό πού μᾶς χάρισε τή δυνατότητα τῆς σωτηρίας μας. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἀπαριθμεῖ τά «ἀπόρρητα ἀγαθά» πού μᾶς προσπορίζει ἡ ἡμέρα αὐτή ὡς ἑξῆς: «Ἐν ταύτῃ (Κυριακῇ) κατελύθη ὁ θάνατος, ἐσβέσθη ἡ κατάρα, ἁμαρτία ἠφανίσθη, ὄδου πύλαι συνεκλάσθησαν καί δέσμιος ὁ διάβολος γέγονε καί ὁ χρόνιος κατελύθη πόλεμος, καί καταλλαγαί Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐγένοντο... Διὰ τοῦτο καί προσήκει αὐτὴν τιμᾶν τιμὴν πνευματικὴν» (ΕΠΕ 31,416-418· PG 51,265).

Εἶναι γνωστό ὅτι ὁ Μέγας καί ἰσαπόστολος Κωνσταντῖνος μέ διάταγμά του στίς 3 Μαρτίου τοῦ 321, ἐπέβαλε τήν ἀργία τῆς Κυριακῆς: «Ὅλοι οἱ δικασταί, ὁ λαὸς τῆς πόλεως καί αἱ λοιπαὶ ἐργασίαι ὀφείλουν νὰ καταπαύουν κατὰ τήν ἀξιοσέβαστον ἡμέραν τοῦ Ἡλίου» (C 111,12 2, in Corpus Juris Civilis v. II, Codex Justinianus, Berlin 1927).

Δυστυχῶς ὁμως σήμερα ἐν ὀνόματι τάχα τῆς ἀνάκαμψης τῆς οἰκονομίας ἐπιχειρεῖται ἡ ἀποϊεροποίηση τῆς Κυριακῆς, ἐνῶ ταυτόχρονα συντελεῖται ἡ

ἀπαξίωση τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου ὡς εἰκόνας τοῦ Θεοῦ καί ἡ μετατροπή του σέ μηχανή.

Ἀναμφισβήτητα, ἡ χρεωκοπημένη μας οἰκονομία δέν πρόκειται νὰ τονωθεί μέ τό ἄνοιγμα τῶν καταστημάτων μας τήν Κυριακή. Γιά τήν ὑφεση στήν ἐγχώρια ἀγορά εὐθύνεται ἡ ἔλλειψη ρευστότητας, ὅχι ἡ ἔλλειψη χρόνου γιά ἀγορές. Ἄς μὴ μᾶς ἐξαπατοῦν μέ τά ἔωλα ἐπιχειρήματά τους. Ἀνύπαρκτη ἔκθεση τοῦ ΟΟΣΑ ἐπικαλέστηκε ὁ ὑπουργὸς Ἀνάπτυξης, γιά νὰ ὑποστηρίξει τίς θετικές συνέπειες ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ ὥραριου λειτουργίας τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων (βλ. «matrix 24»).

Ἄν πραγματικά ἤθελαν μία ἐπέκταση τοῦ ὥραριου -ὅπως κάποιοι ἰσχυρίζονται- γιατί δέν τὴν ἐπιχείρησαν τά ἀπογεύματα πού τά καταστήματα παραμένουν κλειστά; Τό ἄνοιγμα τῶν καταστημάτων τήν Κυριακή καταδεικνύει τά ἄνομα καί ἀντίθεα σχέδια ἐκείνων πού τό ἐπινόησαν, καθὼς καί τίς βρόμικες μεθοδεύσεις τῶν πολυεθνικῶν, τῶν ὑπεραγορῶν καί τῶν ἐμπορικῶν μονοπωλίων. Θά μπορούσε κάτι ἀνάλογο νὰ ἐπιχειρηθεῖ στίς μουσουλμανικές χῶρες μέ τήν κατάργηση τῆς Παρασκευῆς ἢ τοῦ Σαββάτου στοὺς Ἑβραίους;

Οὔτε βέβαια πρέπει νὰ ἐφησυχάζουμε μέ τό γεγονός ὅτι τά ἐμπορικά καταστήματα θά ἀνοίγουν μετὰ τὴ

θεία Λειτουργία. Δέν κάνουμε «παζάρια» μέ τόν Θεό, γιά νά βρεθοῦμε στό παζάρι! Ἡ Κυριακή, «ἡ ἀπαρχή τῶν ἡμερῶν», ἡ «ὁμήλιξ τοῦ φωτός» καί «τῆ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου τιμημένη» (Μ. Βασιλείου, ΕΠΕ 4,98· ΡG 29,52) εἶναι ὀλοκληρη ἁγία, ὄχι μόνον οἱ πρῶτες τῆς ὄρες. Εἶναι ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Τήν ξεχώρισε ὁ Θεός γιά τόν ἑαυτό του καί τή σφράγισε. Κι ὅ,τι λέει ὁ Θεός δέν ἀμφισβητεῖται, δέν τροποποιεῖται, δέν ἀθετεῖται, δέν τίθεται ὑπό διαπραγματεύση. Ἐπιπλέον, ἄς μή μᾶς διαφεύγει ὅτι ὅποιος ψωνίζει τήν Κυριακή, αὐτός συναινεῖ στή διάλυση τῆς οικογένειας καί στήν περαιτέρω ἐξαθλίωση τῶν ἐργαζομένων.

Πρόσφατα, ἔκθεση τοῦ ΟΟΣΑ προτείνει λειτουργία τῶν καταστημάτων ὄλες τίς Κυριακές τοῦ χρόνου, παρά τό γεγονός ὅτι πάνω ἀπό τό 90% τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου ἀντιδρᾷ. Ἡ ἐπιχειρούμενη ὀλική κατάργηση τῆς ἀργίας πρέπει νά μᾶς βρεῖ ἔτοιμους νά ἀνατρέψουμε αὐτόν τόν νόμο. Ὅχι μόνον νά μήν ψωνίζουμε τήν Κυριακή, ἀλλά καί νά στηρίξουμε τά καταστήματα πού τή σέβονται. Ἡ κατάργηση τῆς ἀργίας τῆς Κυριακῆς δέν ἀποτελεῖ μόνον πρόβλημα τῶν ἐμπόρων. Ξεκινοῦν ἀπό αὐτούς, γιά νά ἐπεκταθοῦν σέ ὅλους μας.

Πολύ εὔστοχα ἡ ἱερά μονή Ὁσίου Γρηγορίου τοῦ Ἁγίου Ὁρους παρατηρεῖ: «Ἐκεῖνοι πού σήμερα ἐπίεσαν γιά τήν κατάργηση τῆς Κυριακῆς ἀργίας δέν θέλουν τούς χριστιανικούς θεσμούς, ἐπειδή δέν θέλουν τόν Χριστό, ἀλλά τόν ἀντίχριστο, κατὰ τόν ἀψευδή λόγο τοῦ Κυρίου: “ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καί οὐ λαμβάνετε με-ἐάν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψετε” (Ἰω 5,43)».

Ὁφείλουμε νά διαφυλάξουμε τήν ἀργία τῆς Κυριακῆς ὡς κόρη ὀφθαλμοῦ, ὡς ἀκριβό καί πολυτίμητο θησαυρό. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶναι κατηγορηματικός γιά τήν τήρηση τῆς ἀργίας τῆς δικῆς του ἡμέρας (βλ. ἜΞ 31,14). Καί ὁ Ἀλεξανδρείας Εὐσέβιος συμβουλεύει: «Μὴ παρέλθῃς τήν ἐντολήν τοῦ Κυρίου, μὴ κλέψῃς τήν ἡμέραν αὐτοῦ, μὴ ἀποστέρῃς τοῖς μισθίοις σου τήν ἀνάπαυσιν, μὴ χωρισθῇς τῆς εὐχῆς, μὴ ἀποστῇς τῆς

(συνέχεια στή σελίδα 58)

Ψαλμός 119ος:

Ένα θλιβερό τραγούδι

Σάν ένα θλιβερό τραγούδι ακούγεται ο ψαλμός 119. Ό ποιητής -δέν γνωρίζουμε μέ βεβαιότητα ποιός εἶναι- νιώθει πονεμένος, πικραμένος. Ό πόνος του προέρχεται από μιά ἔλεεινή συκοφαντία.

Κείμενο

1. Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου.
2. Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας.
3. Τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλώσσαν δολίαν;
4. Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἤκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς.
5. Οἴμοι, ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κατεσκηνώσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ.
6. Πολλὰ παρώκησεν ἡ ψυχὴ μου.
7. Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός· ὅταν ἐλάουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Τσακισμένος ἀπὸ τὴν κακία τῶν ἀνθρώπων ὁ ποιητής ὑψώνει πρὸς τὸν Κύριο τὴν κραυγὴ του· *πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα, καὶ εἰσήκουσέ μου*. Μόνο στὸν Κύριο βρίσκει ἀσφαλές καταφύγιο· ὅπως τὸ μικρὸ παιδί πού, ὅταν τρομάζει ἀπὸ κάτι, τρέχει νά χωθεῖ στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας του.

Ἡ κραυγὴ εἶναι ἡ ἔκρηξη τῆς θλιμ-

Μετάφραση

1. Πρὸς τὸν Κύριό μου κράζω στὴν θλίψη μου κι αὐτός μέ εἰσακούει.
2. Κύριε, γλύτωσέ με ἀπὸ ἄδικα χεῖλη κι ἀπὸ γλώσσα δολερή!
3. Τί εἶναι ἴσο καὶ τί εἶναι παραπάνω ἀπὸ μιά γλώσσα δολερή!
4. Τέτοια εἶναι τὰ βέλη τοῦ πολεμιστοῦ, πού ἔχουν αἰχμές ἀπὸ σκληρό διαμάντι τῆς ἐρήμου.
5. Ἀλίμονο, πόσο μακριά εἶμαι ξενιτεμένος! Σάν σκηνίτης ζῶ ἀνάμεσα στίς σκηνές τῶν Κηδαρινῶν.
6. Πολύ χρόνο μένω στὴν ξενιτειά!
7. Μ' αὐτούς πού μισοῦσαν τὴν εἰρήνη, ἤμουν εἰρηνικός· ἐνῶ ὅμως τούς μιλοῦσα φιλικά, ἐτοίμαζαν πόλεμο ἐναντίον μου ἄδικα.

μένης καρδιάς. Ἔχει ἄραγε πάντοτε στόχο τὸν Κύριο, ὅπως ἡ κραυγὴ τοῦ ψαλμωδοῦ; Πόσες φορές χύνουμε ἄσκοπα δάκρυα καὶ πέφτουν στό κενό τὰ ἀναφιλητά μας, ἐνῶ μπορεῖ κάθε μας δάκρυ νά σταλάζει στό στοργικό καὶ παντοδύναμό Του χέρι! Κι ὅσο ὁ πόνος μᾶς γονατίζει, νά τό νιώθουμε ὅτι μᾶς ρίχνει στὴν θεϊκὴ Του ἀγκαλιά.

Εἶναι μεγάλο τό κέρδος τῆς θλίψεως, κατά τόν ἅγιο Χρυσόστομο: Μᾶς ὀδηγεῖ σέ θερμή καθαρή προσευχή.

Ποιά εἶναι ἡ αἰτία πού πονᾷ ὁ ψαλμωδός; Τά ἄδικα χεῖλη καί ἡ δόλια γλῶσσα. Ρίχνουν ἐπάνω του βέλη, πού τόν πληγώνουν ὡς τά τρίσβαθά του. Ὁ δόλιος ἄνθρωπος εἶναι φοβερότερος κι ἀπό τό ἄγριο θηρίο. Δέν μπορεῖς νά ξεφύγεις ἀπό τήν ἐνέδρα πού σοῦ στήνει. Γι' αὐτό εἶναι ἐναγώνια ἡ κραυγή γιά τήν σωτηρία: *Κύριε, ῥῦσαι τήν ψυχὴν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλῶσσης δολίας.*

Μόνο ὅσοι ἐνίωσαν στήν ψυχὴ τους τά φαρμακερά βέλη τῆς συκοφαντίας μποροῦν νά καταλάβουν τόν ψαλμωδὸ πού λέει ὅτι δέν ὑπάρχει τίποτε πιό πικρό, τίποτε βαρύτερο καί ὀδυνηρότερο. Ἐκφράζεται μέ μιά ἀποστροφή: *τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλῶσσαν δολίαν;* Ποιό κακό μπορεῖ νά φθάσει καί ποιό νά ξεπεράσει τήν δολερὴ γλῶσσα; Μοιάζει μέ *τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἄνθραξι τοῖς ἐρημικοῖς.* Παρερμηνεύθηκε τό χωρίο αὐτό, διότι ἡ λέξη *τοῦ δυνατοῦ* ἀποδόθηκε στὸν κατεξοχὴν Δυνατό, στὸν Θεό. Ἐντούτοις, ἡ ἀντίστοιχη ἐβραϊκὴ λέξη («γκιβώρ») εἶναι τίτλος πού δέν ἀποδίδεται ποτέ στὸν Θεό. Εἶναι προτιμότερο, ἐπομένως, νά ληφθεῖ ὡς *δυνατὸς* ὁ ὅποιοσδήποτε πολεμιστῆς καί ἐπιδρομέας. Τό σωστὸ νόημα τοῦ στίχου εἶναι: Ἡ δόλια γλῶσσα εἶναι σάν τά βέλη τοῦ πολεμιστοῦ, πού ἔχουν αἰχμές ἀπὸ ἄνθρακα τῆς ἐρήμου. Ἄνθραξ εἶναι τό κάρβουνο, ἀλλὰ καί τό σκληρό διαμάντι. Ἡ σκληρότητα τοῦ διαμαντιοῦ δηλώνει τὴν σφοδρότητα καί τὴν ὀξύτητα τῶν συκοφαντικῶν βελῶν.

Τά ἄδικα χεῖλη καί ἡ δόλια γλῶσσα ἴσως ἀνάγκασαν τόν ψαλμωδὸ νά γίνεи φυγὰς σέ ξένη γῆ. Θρηνεῖ τόν χωρισμὸ τοῦ ἀπὸ τά πάτρια ἐδάφη, ὑποφέρει πού κατοικεῖ ἀνάμεσα στοὺς ἄλλοφύλους, *μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ.* Ὁ Κηδάρ ἦταν ὁ δευτερότοκος γιὸς τοῦ Ἰσμαήλ, γιοῦ τοῦ Ἀβραάμ ἀπὸ τὴν Ἄγαρ (βλ. Γέ 25,13). Οἱ ἀπόγονοί του, Κηδαρινοί, βάρβαρος καί αἰμοχαρὴς λαός, κατοικοῦσαν ὡς σκηνῖτες σέ μιά περιοχή τῆς Ἀραβίας, τὴν χώρα Κηδάρ.

Στὴν κατακλείδα τοῦ ψαλμοῦ, *μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνικός· ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν,* ἀκοῦμε τόν ψαλμωδὸ νά μᾶς βεβαιώνει ὅτι μέσα σέ ὅλη αὐτὴ τὴν ἀναστάτωση καί τὴν δυσβάσταχτη θλίψη του εἶναι εἰρηνικός! Αὐτό εἶναι τό μυστικό τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου: Ἐναποθέτει στὸν Θεὸ ὅ,τι τόν θλίβει, καί βασιλεύει μέσα του μιά θαυμαστὴ εἰρήνη. Μέσα στὸν πόλεμο ζῆ τὴν εἰρήνη, μέσα στήν θύελλα τὴν γαλήνη! Τί κι ἂν οἱ ἄλλοι ἄδικα τόν πολεμοῦν, ἐνῶ τούς φέρεται φιλικά; Τίποτε ἀπολύτως δέν μπορεῖ νά διασαλεύσει τό θεϊκὸ δῶρο τῆς εἰρήνης πού τοῦ χαρίζει ὁ Κύριος.

Ὡς εἰρηνικός ἄνθρωπος ὁ ψαλμωδός εἶναι τύπος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι «ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης» (Ἦσ 9,6) καί «τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ὄριον» (Ἦσ 9,7). Ὑπέμεινε τὴν δόλια συκοφαντία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ «λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπέλει» (Α' Πέ 2,23). Αὐτός «ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης» χαρίζει σέ ὅλους τοὺς δικούς του «τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ» (Β' Θε 3,16).

Στ. Ν. Σάκκος

Μιά σοφή παραδοσιακή συνταγή

Στις ή-
μέρες μας
γίνεται πολύς
λόγος για την υγιεινή
διατροφή και τὰ πλεονεκτήματά της,
καθώς και για τήν παραδοσιακή με-
σογειακή διατροφή, μέ κυρίαρχη
αυτήν τῆς πατρίδας μας. Ταυτόχρο-
να τονίζεται ἐπισταμένως ἡ ἀνάγκη
ἐπιστροφῆς στή συγκεκριμένη δια-
τροφή, γιά νά προστατευθοῦμε ἀπό
ἀσθένειες πού ἀπειλοῦν τή ζωή μας.
Πλήθος βιβλίων κυκλοφοροῦν μέ
παραδοσιακές συνταγές· στήν πρώ-
τη θέση μάλιστα βρίσκονται συγ-
γραφεῖς τῆς Ἀθωνίτιδος Πολιτείας.

Θεωρῶ ὅτι δέν πρωτοτυποῦμε, ἀν
καταχωρίσουμε συνταγή πολιᾶς γε-
ρόντισσας, ἀφοῦ παρόμοιες μπο-
ρεῖτε νά βρεῖτε καί σέ ἄλλα ὀρθό-
δοξα περιοδικά.

«Ἄκου, γιέ μου», μοῦ ἐμπιστεύθη-
κε. «Κάποιο ἀπόγευμα ἦρθε νά μέ
βρεῖ ἡ κόρη μου πολύ ἀναστατωμέ-
νη. Μοῦ παραπονέθηκε γιά τή ζωή
καί τίς δυσκολίες πού ἀντιμετώπιζε.
Δέν εἶχε κουράγιο νά συνεχίσει καί
ἤθελε νά τὰ παρατήσῃ. Εἶχε κουρα-
στεῖ νά προσπαθεῖ καί νά παλεύει.
Ἔνα πρόβλημα λυνόταν, δέκα ἀνα-
φύονταν, σάν τὰ κεφάλια τῆς μυθι-
κῆς Λερναίας Ὑδρας, πού ἕνα τῆς
ἔκοβαν καί φύτρωναν δύο.

Τήν ἄκουσα μέ πολλή προσοχή.
Χωρίς νά πῶ λέξη, τήν ἔπιασα ἀπό
τό χέρι καί τήν ὀδήγησα στή φτωχι-
κή μου κουζίνα, ἐνῶ μυστικά ψιθύ-
ριζα τή μονολόγιστη εὐχή. Γέμισα

τρία δοχεῖα μέ νερό καί τὰ ἔβαλα σέ
δυνατή φωτιά. Τό νερό σύντομα ἄρ-
χισε νά βράζει. Στό πρῶτο δοχεῖο ἔρ-
ριξα φρέσκα καρότα ἀπό τόν κῆπο
μας· στό δεύτερο ἀβγά ἀπό τό κοτέ-
τσι καί στό τελευταῖο κόκκους καφέ.
Ἔβρασαν γιά εἴκοσι λεπτά. Ἔβαλα
τά καρότα σέ ἕνα μπόλ, τὰ ἀβγά σέ
ἕνα ἄλλο καί τόν καφέ σέ ἕνα τρίτο.
Παρακάλεσα τήν κόρη μου νά παρα-
τηρήσει πρῶτα τὰ καρότα. Εἶδε ὅτι
εἶχαν μαλακώσει ἀρκετά, σχεδόν εἶ-
χαν λειώσει. Στή συνέχεια τῆς ἔδω-
σα ἕνα ἀβγό καί ζήτησα νά τό σπά-
σει. Ἄφοῦ τό καθάρισε ἀπό τὰ τσό-
φλια, παρατήρησε ὅτι ἦταν σφιχτό.
Τέλος τῆς ζήτησα νά πιεῖ ἀπό τό
μπόλ τοῦ καφέ. Ἡ κόρη μου ἐνθου-
σιάστηκε ἀπό τό μεθυστικό του ἄ-
ρωμα καί μέ εὐχαρίστησε.

Γεμάτη ἀπορία μέ ρώτησε:

- Μητέρα, τί σημαίνουν ὅλα αὐτά;

- Κόρη μου, τῆς εἶπα, καί τὰ τρία
εἶδη ἀντιμετώπισαν τίς ἴδιες συν-
θῆκες, δηλαδή τό καυτό νερό. Τό κα-
θένα ὁμως ἀντέδρασε ἐντελῶς δια-
φορετικά. Τό καρότο μπῆκε στό νερό
δυνατό καί σκληρό καί τό καυτό νε-
ρό τό μαλάκωσε, σχεδόν τό ἔλειωσε.
Τό εὐθραυστο ἀβγό,

πού τό ἐξωτε-

ρικό του

περί-

βλη-

μα

προ-

στά-

τευε

τό ρευστό του περιεχόμενο, σκλήρυνε στο καυτό νερό. Οί κόκκοι του καφέ υπήρξαν μοναδικοί. Όταν βρέθηκαν στο καυτό νερό τό άλλαξαν.

Καί συνέχισα.

- Παιδί μου, μιλάς μέ τόν έαυτό σου; Τόν γνωρίζεις; Όταν ή δυσκολία χτυπά τήν πόρτα σου πώς αντιδράς; Όπως τό καρότο, όπως τό άβγό ή όπως ό κόκκος του καφέ;

Σκέψου: Είμαι σάν τό καρότο, φαίνομαι δυνατή, αλλά στόν πόνο καί στίς δυσκολίες γίνομαι μαλακή, λειώνω καί χάνω τή δύναμη; Είμαι σάν τό άβγό, ξεκινώ μέ μαλακή καρδιά, αλλά αλλάζω μέ τή θερμότητα του πόνου; Μήπως μετά από μία άποτυχία, άρρώστια, οικονομική δυσκολία ή άλλη δοκιμασία έχω σκληρυνθεί; Μήπως έξωτερικά δείχνω ή ίδια, αλλά μέσα μου έχω πίκρα καί σκληράδα, άδιάλλακτο πνεύμα καί "πέτρινη" καρδιά, όπως λέει ό προφήτης Ίεζεκιήλ (36,29); "Η, μήπως είμαι σάν τόν κόκκο του καφέ, πού όντως αλλάζει τό καυτό νερό, δηλαδή τό ίδιο τό γεγονός πού δημιούργησε τόν πόνο; Όταν τό νερό κοκλάζει, άπελευθερώνεται τό άρωμα, ή γεύση καί τό χρώμα από τούς κόκκους του καφέ. Κάθε φορά πού έρχονται οι δυσκολες ώρες στή ζωή σου, οι ζοφερές καί άσύλληπτες δοκιμασίες, μπορείς νά ύψώνεις τό βλέμμα σου, νά άτενίζεις τόν Ούρανό καί νά έπαναλαμβάνεις από τά μύχια της ψυχής σου τό "άνω σχώμεν τας καρδίας" όπως ό λειτουργός μας προτρέπει σέ κάθε θεία Λειτουργία;

Κόρη μου, εύχομαι νά έχεις πολλή εύτυχία στή ζωή σου, ώστε νά δίνει χρώμα στο πρόσωπό σου άρκε-

τές δοκιμασίες, για νά σέ κάνουν δυνατή λύπες, για νά παραμένεις άνθρώπινη βουνά έλπίδα, ώστε νά σέ κάνουν εύτυχισμένη. Δέν μπορείς νά προχωρήσεις στή ζωή, άν δέν αφήσεις πίσω σου τίς άποτυχίες καί τόν βαθύ πόνο. Άκουσε τή φωνή του άποστόλου Παύλου πού έρχεται από τά βάθη των αιώνων: "Τά μέν όπίσω έπιλανθανόμενος τοις δέ έμπροσθεν έπεκτεινόμενος" (Ψι 3,13). Σέ ένθαρρύνει ό ιερός Χρυσόστομος: "Η έλπίδα στόν Θεό μεταβάλλει τά πάντα" (Εις Ψαλμόν 10).

Γιέ μου, δέν ξέρω άν έπεισα τήν κόρη μου μέ τήν παραδοσιακή συνταγή πού τής πρότεινα. Σέ διαβεβαιώνω όμως από προσωπική πείρα ότι κάθε φορά πού συναντώ στήν έμπονη ζωή μου δυσκολίες καί έμπόδια καταφεύγω στο Βιβλίο πού είναι άποθησαυρισμένες οι μοναδικές παραδοσιακές συνταγές για τό "μέγα δείπνον" (Λκ 14,16). Έφαρμόζω τότε, άνάλογα μέ τήν περίπτωση, μία από τίς άναρίθμητες πού υπάρχουν εκεί. Πρώτη όμως καί άποτελεσματικότερη θεωρώ ότι είναι αυτή: "Χωρίς έμοϋ ου δύνασθε ποιείν ουδέν" (Ίω 15,5)».

Ευφρόσυνος

Ούτε μιά μέρα...

«Δικαιοῦσαι μιά ἡμέρα ἄδεια γιά τήν αἰμοδοσία. Ὅποτε θές, μιά Δευτέρα, μιά Παρασκευή», μοῦ εἶπε ἱκανοποιημένος ὁ Διευθυντής, πού εἶχε ζητήσει ἐθελοντές αἰμοδότες γιά ἐπεῖγον περιστατικό συναδέλφου.

Μιά μέρα ἄδεια γιά ξεκούραση! Τή δικαιοῦμαι. Ὅμως, παράξενο, διστάζω ν' ἀπολαύσω τό πολῦτιμο δικαίωμα. «Ἴσως ἀργότερα», λέω συνέχεια μέσα μου.

Ὅμως οἱ μέρες στό ἡμερολόγιο γλιστροῦν. Εἶναι ἡ τελευταία ἐβδομάδα πιά τοῦ Μάρτη κι ἐγώ αἰσθάνομαι κατάκοπη μετά ἀπό ἓνα ἐξαντλητικό Σαββατοκύριακο. Μά τή Δευτέρα εἶμαι πάλι στό σχολεῖο μου μέσα σέ μιά ταραγμένη ἀναστάτωση. «Εἶσαι ἀνόητα ὑπερευσυνειδητή», φωνάζει ὁ κουρασμένος, λογικός μου ἑαυτός.

Τό μάθημα κυλάει βασιανιστικά στό ζωηρό μου Α2 πάνω ἀπό τούς θλιμμένους στίχους τῆς Ὁδύσειας, ὅπου ὁ ἥρωας συναντᾷ στόν κάτω κόσμο τή νεκρή μητέρα του. Ἡ φυσική χαρά τῆς ἡ-

λικίας τους τούς ἀποσπᾷ μοιραῖα ἀπό τό κείμενο, ὅταν ἡ ἐρώτηση τοῦ φαινομενικά ἀφηρημένου Ραφαήλ καρφώνει ξαφνικά τά μάτια τους ἐπάνω μου.

- Κυρία, δέν μᾶς εἶπατε: Τί γίνεται μετά τόν θάνατο; Ποῦ πᾶνε οἱ νεκροί;

Στήν τάξη ἀπλώνεται σιγή. Κοιτάζω φευγαλέα τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καί ξεκινῶ μιλῶ γιά τήν Ἀνάσταση, γιά τό ἄδειο μνήμα πού εὐαγγελίστηκαν οἱ ἄγγελοι, γιά τήν αἰώνια ζωή, γιά τούς νεκρούς μας πού δέν χάθηκαν. Δεκατέσσερα ξεγάρια μάτια μέ κοιτοῦν ἐντατικά: ἀνάμεσά τους δύο πολεμοῦν νά συγκρατήσουν δάκρυα. Κοιτάζω διακριτικά. Εἶναι ἡ Ἄντωνία, πού μόλις πέρυσι ἔχασε τόν πατέρα της.

- Οἱ νεκροί μας δέν χάθηκαν, λέω ἀκόμη μιά φορά πιό σταθερά. Μᾶς ἀγαποῦν ἀπό τόν οὐρανό. Κάποτε θ' ἀνταμώσουμε ὅλοι μαζί σέ μιά αἰώνια χαρά ὅπου δέν ὑπάρχουν δάκρυα.

- Ἀλήθεια, κυρία; μουρμουρίζει τό παιδί αὐθόρμητα καί τά συγκρατημένα δάκρυα γλιστροῦνε πιό γλυκά στό πο-

νεμένο πρόσωπο.

Μέσα στην τάξη έχει απλωθεί μιά κατανυκτική και ἀλληλέγγυα σιγή, περίπου μυσταγωγική, πού τή διακόπτει τό κουδούνι πού χτυπά. Ήταν ή τελευταία ώρα μου. Πρίν βγῶ, κοιτάζω πάλι τήν εικόνα τοῦ Ἰησοῦ.

«Κύριε», ψιθυρίζω αὐθόρμητα, «ἄν εἶχα λείψει σήμερα, ἐτοῦτες οἱ ψυχές ἴσως δέν θά μαθαίνανε ποτέ πώς Ἐσύ νίκησες τόν θάνατο· ἴσως δέ θά τό μάθαινε ποτέ ή Ἄντωνία πού ὁ θάνατος τήν πλήγωσε.

Ἄν εἶχα λείψει σήμερα...

Δόξα Σοι, Κύριε!».

Καί ή χρονιά κυλά. Οἱ ἐβδομάδες πού ἀπομένουνε μετά τό Πασχα εἶναι περίπου ἀβάσταχτες. Τό μάθημα λειψό· καί τά παιδιά ξεσηκωμένα περμιένουν τήν ἐπόμενη ἀργία τους: Τρίτη 1η Μαΐου.

- Εὐκαιρία νά τό κάνεις τετραήμερο, μέ παροτρύνει ή φίλη μου συνάδελφος, πότε θά πάρεις ἄδεια ἐπιτέλους;

Μά ἐγώ τήν ἐνδιάμεση Δευτέρα εἶμαι πάλι ἐκεῖ, παλεύοντας νά συγχωρήσω θυμωμένα τήν ἀνίατη, ὅπως λέω, ὑπερσυνειδησία μου.

Τό Β1 εἶναι ἀνάστατο ἀπό τό πρῶτο κιόλας δευτερόλεπτο. Λεῖπει ή Γεωργία μά, πρίν προλάβω νά τό σημειώσω στό ἀπουσιολόγιο, ή πόρτα ἀνοίγει ἀπτότομα καί ή μικρούλα μπαίνει μέσα κλαίγοντας.

- Κυρία, ἀφήστε με νά βγῶ! παρακαλεῖ.

Τή βρίσκω στην αὐλή. Κλαίει κουλουριασμένη καταγής. Ἡ ἐπίμονη στοργή μου πού ρωτᾶ ραγίζει τήν τραυματική σιωπή.

- Κυρία, δέν ἀξίζω τίποτα; Δέν μ' ἀγαπᾶ κανείς! Ἡ μαμά ἔφυγε. Μᾶς ἄφησε. Δέ μ' ἀγαπᾶ κανείς!

Ὁ πόνος σάν ρομφαία μοῦ περνάει τήν ψυχή. Ἀνοίγω αὐθόρμητα τήν ἀγκαλιά καί τό παιδί κουρνιαρίζει μέσα της.

- Ὅχι, Γεωργία, ψιθυρίζω ἀπαλά. Σέ ἀγαποῦμε ὅλοι μας. Σέ ἀγαπάει ὁ Θεός.

- Ὁ Θεός; ρωτᾶ μέ πονεμένη ἀμφισβήτηση.

- Ναί, παιδί μου. Ἐκεῖνος σέ καταλαβαίνει. Πόνεσε πολύ. Τόν πλήγωσε κι Ἐκεῖνον ή ἀδικία καί ή ἐγκατάλειψη.

Ἀπλά, ὅσο μπορῶ, πασχίζω νά σταλάξω μέσα της τήν πίστη στόν μεγάλο Σταυροφόρο αὐτῆς τῆς γῆς. Στό δακρυσμένο πρόσωπο κοιτῶ τόν Ἰησοῦ μου πού πονᾷ. Τόν βλέπω ματωμένο ἀπ' τήν κακία, καρφωμένο στην ὀδύνη τοῦ σταυροῦ.

Εἶναι Δευτέρα, 30 Ἀπριλίου...

«Κύριε», ψελλίζω μέσα μου, «ἄν εἶχα λείψει σήμερα, θά Σέ εἶχα ἀφήσει μόνο Σου ἐπάνω στόν σταυρό. Δέν θά ἔχα φέρει οὔτε σπόγγο ὄξους νά χαϊδέψω τήν ὀδύνη τῶν πληγῶν.

Ἄν εἶχα λείψει σήμερα...

Συγχώρεσέ με, Κύριε!».

Ἡ σχολική χρονιά τελείωσε. Οἱ τάξεις ἠσυχάζουν πλέον ἀδειανές.

- Τελικά, δέν ἔλειψες οὔτε μιά μέρα, σχολιάζει μέ χαμόγελο ὁ Διευθυντής.

Κοιτάζω τήν εικόνα τοῦ Ἰησοῦ...

«Οὔτε μιά μέρα, Κύριε!».

Μέσα στην ἄδεια αἴθουσα τῆς τρίτης ξεχύνω τήν ψυχή μου ἀντίκρου Του: «Δέν ἔλειψα, Κύριε! Ἐμεινα ὄρθια στό

εὐλογημένο μετερίζι Σου μέρα τή μέρα νά
Σοῦ φέρνω τά παιδιά Σου στήν ἀγκάλη Σου.

Σοῦ τό χρωστοῦσα, Κύριε. Μέ χρέωνε ἡ
ἀγάπη Σου, μ' ἀνάγκαζε. Ἐσύ δέν ἔλειψες πο-
τέ! Κάθισες ἰδρωμένος στά πηγάδια τοῦ Ἰα-
κώβ νά συναντήσεις τά σκοτάδια μου, κοι-
μήθηκες στίς βάρκες καί στά πλοῖα νά φωνά-
ξεις στίς δικές μου θάλασσες: “Πεφίμωσο!”.
Ἄπλωσες τά εὐλογημένα χέρια Σου πάνω στά
στάχνα τῆς ψυχῆς μου λέγοντας: “Ὁ Πατήρ
μου ἐργάζεται καὶ γὰρ ἕως ἄρτι ἐργάζομαι”.

Ἐως ἄρτι.. ἐργάζεσαι ἀέννα τή σωτηρία
μου. Τά χέρια Σου προφταίνουν τίς κακοτο-
πιές. Τό Αἷμα Σου γουλιά-γουλιά μέ ἀνασταί-
νει χρόνια τώρα, σέ κάθε θεία Λειτουργία.

Ἐνα λεπτό, ἓνα μόνο λεπτό δίχως τά δά-
χτυλά Σου πάνω στήν ψυχή μου θά μέ γκρέ-
μιζε στά ὀδυνηρά σκοτάδια μου.

Ἄπλωσες τά εὐλογημένα χέρια Σου καί
μοῦ ἔδειξες τ' ἀτρύγητο ἀμπέλι Σου. “Τέκνον”,
μέ παρακάλεσες, “ὑπαγε σήμερον, ἐργάζου ἐν
τῷ ἀμπελῶνι μου”.

Σκύβω καί Σέ εὐχαριστῶ εὐγνώμονα πού
καταδέχεσαι τό λίγο σκεῦος μου νά δουλεύει
στό ἀμπέλι Σου καί δέομαι:

Οὔτε μιά μέρα, Κύριε! Οὔτε μιά μέρα νά
μὴ λείψω ἀπ' τ' ἀγιασμένο μετερίζι Σου. Δίνε
μου τήν ὑγεία καί τή χαρά Σου νά τά ψωμίσω
ἀντίδωρο γιά τά παιδιά πού Σέ πεινάσανε·
ὥσπου νά μέ δεχθεῖς “ὡς ἓνα τῶν μισθίων
Σου” δίπλα στούς διδασκάλους μου πού κό-
πιασαν γιά νά φυτέψουνε καί μένα κλῆμα
στό ἀμπέλι Σου καί νά μοῦ ἀποδώσεις τό πιό
μεγάλο ἀντιμίσθιο, τή δωρεά τῆς ἀγάπης Σου:
“Εἴσελθε, τέκνον” νά μοῦ πεῖς, ἔλα, παιδί μου,
νά σέ ξεκουράσω στήν αἰώνια ἀνάπαυση”.

Ἀξιώσέ με, Κύριε! Ἀμήν».

Μ.Σ.

”Ὅχι ψώνια τὴν Κυριακή

(συνέχεια ἀπὸ τὴ σελίδα 51)

Ἐκκλησίας» (PG 86A,421A).

Στά κελεύσματα τῆς Νέας
Τάξης πραγμάτων, ἡ ὁποία κα-
θαιρεῖ ὅ,τι ἱερό καί ὅσιο, καλού-
μαστε νά προβάλλουμε ἀντίστα-
ση, νά γίνουμε ἀντιστασιακοί!
Δέν εἶναι, ἑξῆς, ἡ πρώτη φορά
πού ὡς ἔθνος περνᾶμε δυσκολίες.
Καί οἱ προηγούμενες γενιές ἔ-
ζησαν πολέμους, καταστροφές,
στερήσεις· καί ὅμως μπόρεσαν
νά ἀναστήσουν ἀπὸ τά συντρίμ-
μα τὴν πατρίδα μας, γιατί εἶχαν
θεμελιώσει τὴ ζωὴ τους στό θεμέ-
λιο τῆς πίστεως, τῆς ὀλιγάρκειας,
τῆς ἄσκησης.

Ἐπιπροσθέτως, δέν εἶναι δυ-
νατό νά λέμε ὅτι τιμοῦμε τὸν ἅγιο
Κοσμά τὸν Αἰτωλό -τό 2014 εἶναι
ἀφιερωμένο στή μνήμη του, ἐ-
πειδὴ συμπληρώνονται 300 χρό-
νια ἀπὸ τὴ γέννησή του- κι ἐμεῖς
νά ἐξακοντιζόμαστε τὴν Κυριακή
στά καταστήματα. Δέν χρειάζε-
ται οὔτε προβληματισμός οὔτε
δίλημμα. Στό χέρι μας εἶναι νά
καταργήσουμε ἐν τοῖς πράγμασι
τὸν ἐπαίσχυντο αὐτό νόμο. Ἀ-
ποτελεῖ πιά ὁμολογία πίστεως
ἡ τήρηση τῆς ἀργίας τῆς Κυρια-
κῆς.

Εὐδοξία Αὐγουστίνου

Διήγημα

Μάνα καί σύζυγος

Ήταν χαρούμενη απόψε ή κυρία Άλίκη. Τά δυό παλληκάρια της συναντήθηκαν ύστερα από καιρό στό πατρικό τους και φαινόταν ότι και οί δυό τό χαιρόνταν πολύ. Κι εκείνη απολάμβανε τήν παρουσία τους τήν πιό πολλή ώρα σιωπηλή. Ο Γιώργος, ό νεότερος, από τότε πού παντρεύτηκε και έφυγε από τή μικρή τους πόλη, σπάνια έβρισκε τήν ευκαιρία νά έρθει, έστω και για λίγο, δίχως τήν οικογένειά του νά δει τούς δικούς του. Κι ό Νίκος, ό μεγαλύτερος, νοσταλγοῦσε πάντα τίς όμορφες βραδιές πού τά έλεγαν οί δυό τους, κάποιες φορές μέχρι και τό πρωί!

Συχνά-πυκνά έρριχναν κρυφές ματιές στή μάνα τους και χαμογελοῦσαν διαπιστώνοντας πώς δέν είχε αλλάξει καθόλου.

- Πάντα ή ίδια, είπε ό Νίκος πού τήν έβλεπε και πιό συχνά.

- Είσαι τυχερός πού μπορείς νά τή βλέπεις κάθε μέρα, έκανε τή δική του διαπίστωση ό Γιώργος.

Κι όμως, αν πρόσεχαν λίγο περισσότερο τό κατά τά άλλα χαρούμενο πρόσωπό της, θά έβλεπαν πώς ή κούραση ήταν αποτυπωμένη πάνω του. Ίσως αν σκέφτονταν ότι όλη τή μέρα είχε νά φροντίσει τή γριά μάνα της και γιαγιά τους πού ήταν κατάκοιτη έδω και δυό χρόνια, ότι μέχρι τό απόγευμα κρατοῦσε τά δυό παιδιά του Νίκου και ότι μαγειρεύε και για τήν οικογένεια τής εργαζόμενης κόρης της, δέν θά ήταν κι οί δυό τους τόσο άνετοι στήν κουβέντα πού συνέχιζαν μετά τά μεσάνυχτα.

Είχε ήδη γείρει τό κεφάλι της ή κυρία Άλίκη και οί κουβέντες των παιδιών της έφτα-

ναν στ' αυτιά της σαν από μακριά, σαν απόηχος μιās άλλης νύχτας. Δίχως νά τό καταλάβει αποκοιμήθηκε και οί φωνές πέρασαν πιά στό όνειρο.

- Μάνα, δέν μās φτιάχνεις κανένα μεζεδάκι, νά πιούμε και κανένα κρασάκι; πρότεινε χαρούμενα ό Νίκος.

Τινάχτηκε μέσα από τόν γλυκό ύπνο ή κυρία Άλίκη και ντράπηκε πού τήν έπιασαν νά κοιμάται. Μά, όχι, ευτυχώς τά παιδιά της δέν κατάλαβαν πώς κοιμήθηκε.

- Τί είπες, γιέ μου; ρώτησε περισσότερο για νά κερδίσει χρόνο, νά συνέλθει.

- Λέω, για κανένα μεζεδάκι και λίγο κρασάκι, νά τσουγκρίσουμε έδω μέ τόν μικρό, επανέλαβε ό Νίκος.

- Μά πώς δέν τό σκέφτηκα τόση ώρα από μόνη μου, παιδιά μου; είπε ή κυρία Άλίκη και ζώστηκε άμέσως τήν ποδιά.

Τό ρολόι, όταν ξεκίνησε νά φτιάχνει τά μεζεδάκια, έδειχνε 2:00 τό πρωί.

- Ά, ρέ Νίκο, άκουσε τόν Γιώργο νά λέει στόν αδελφό του, αυτό έδω είχα νά τό ζήσω πολύ καιρό.

Χάρηκε ή μάνα και βάλθηκε νά ευχαριστήσει όσο μπορούσε τά δυό αγόρια της. Ούτε κούραση ένιωθε πιά, μά ούτε και νύστα. Φτερά βγάλαν τά πόδια της και τά χέρια της δούλευαν σαν νά ήταν είκοσι χρονών.

Σέρβριε ό,τι ή αγάπη της έφτιαξε και κάθισε και πάλι στήν πολυθρόνα της.

Τούς κοιτοῦσε νά τρώνε και νά πίνουν - ώριμοι πιά άνδρες- και χαμογελοῦσε.

Πότε μεγάλωσαν; Σάν χτές τούς έλουζε και τούς άλλαζε, σάν χτές τούς κοίμιζε στην άγκαλιά της.

- Μήπως, μανούλα μου, πρέπει νά πās νά κοιμηθείς; σκέφτηκε επιτέλους κατά τις 3:30 τό πρωί νά τής πεί ό μικρός της ό γιός.

- Γιατί, έσείς τί σκοπό έχετε; Θα φτάσετε ώς τό πρωί; ρώτησε εκείνη μέ τήν έλπίδα νά τής άπαντήσουν πώς και κείνοι θα πήγαιναν για ύπνο.

Γέλασαν και οί δύο μέ κατανόηση.

- Έλα, πήγαινε νά κοιμηθείς, ξαναείπε ό Γιώργος. Έμείς, τώρα πού βρεθήκαμε, θα τά λέμε ώς τό πρωί.

- Μά τί θα λέτε, τέλος πάντων, και θα είναι τόσο άτέλειωτα; ρώτησε ή κυρία Άλίκη.

- Λέμε τά παράπονά μας από τίς γυναίκες μας, είπε, πío πολύ πειράζοντάς την, ό Νίκος.

- Παράπονα από τίς γυναίκες σας; Και σάν τί παράπονα μπορείτε νά έχετε έσείς από αυτά τά δυό καλά κορίτσια πού έχετε;

Τό θολωμένο από τή νύστα μάτι τής κυρίας Άλίκης ζωντάνεψε και άστραψε.

- Έλα, ρέ μάνα, σέ πειράζει, πήγε νά τήν καθησυχάσει ό Γιώργος.

- Κι όμως, Γιώργο, μπορεί νά τό είπα μέ τή διάθεση νά τήν πειράξω, όμως δέν μπορώ νά μήν κάνω τή σύγκριση. Άν έλεγα στη γυναίκα μου στίς δυό τό πρωί «κάνε μου λίγα μεζεδάκια νά πiw κάτι μέ τόν αδελφό μου ή μ' ένα φίλο μου», σās βεβαιώνω και τούς δυό πώς δέν θα τό έκανε.

- Είναι αλήθεια πώς ούτε και ή γυναίκα μου θα τό έκανε, ένw έσύ, μαμά, είπε άγκαλιάζοντάς την ό Γιώργος, τό έκανες δίχως δευτερη κουβέντα.

- Ά, μπράβο! συμφώνησε ό Νίκος, κατάλαβες τώρα γιατί μιλω για παράπονα;

Άνθρωπος ήταν και ή κυρία Άλίκη, κι αυτή ή σύγκριση πήγε για μιά στιγμή νά τήν κολακέψει. Ήταν τόσο ψηλά στη συνείδηση

τών παιδιών της! Καμιά άλλη γυναίκα δέν μπορούσε νά έχει προτεραιότητα μέσα τους. Στάθηκε όρθια και τούς κοίταξε στά μάτια, μιά τόν ένα και μιά τόν άλλον.

- Έ, λοιπόν, παιδιά μου, κι εγώ σās βεβαιώνω πώς ούτε κι εγώ για τόν πατέρα σας θα τό έκανα, είπε τονίζοντας μιά-μιά τίς λέξεις.

- Μά... πήγαν νά πουν κάτι, μά και πάλι τούς έκοψε.

- Ναι, ήμουν τόσο κουρασμένη άπόψε πού μόνο για τά παιδιά μου θα μπορούσα νά κάνω αυτή τή θυσία. Για τόν άνδρα μου κι εγώ δέν θα τό έκανα. Έτσι, λοιπόν, και οί γυναίκες σας για τά παιδιά σας θα έκαναν ό,τι έκανα άπόψε εγώ.

Κατέβασαν τά κεφάλια οί δυό γιοί και κατέθεσαν τά όπλα. Οί γυναίκες τους βρήκαν τήν πío καλή σύμμαχο πού θα μπορούσαν νά φανταστούν.

- Βλέπω, παλληκάρια μου, σās έβαλε στη θέση σας ή μάνα σας, άκουσαν τόν πατέρα τους νά τούς λέει όρθιος μπροστά στην πόρτα τής κρεβατοκάμαρας και, δίχως νά τό περιμένουν, θρονιάστηκε ανάμεσά τους.

- Φέρε, γυναίκα, και σέ μένα ένα ποτηράκι, είπε χαμογελώντας. Για χάρη του βασιλικού άς ποτιστεί και ή γλάστρα!

Σήκωσε τό ποτήρι και ήπιε στην υγεία της καμαρώνοντας πού ήταν ό μοναδικός πού ήξερε τό μυστικό της. Γνώριζε πώς ή γυναίκα του, ή μάνα των παιδιών του, ήξερε νά θυσιάζεται και για κείνον και γι' αυτά. Και κείνη του έρριξε μιά ματιά γεμάτη ευγνωμοσύνη, πού δέν τήν πρόδωσε και πού για άλλη μιά φορά συμφώνησαν στη διαπαιδαγώγηση των παιδιών τους.

Είχε σχεδόν ξεμερώσει, όταν πήγε για ύπνο ή κυρία Άλίκη.

«Θεέ μου», άποτελείωσε τήν προσευχή της, «είτε σύζυγος είτε μάνα, νά είμαι δική σου»!

E.B.

Προσευχή μιᾶς μάνας

Κυρίε μου, αγαπημένε μου Ίησοῦ, από τήν εὐλογημένη ὥρα πού σέ γνώρισα, τίποτε δέν μπορεῖ νά μ' ἐμποδίσει από τό νά μιλω παντοῦ γιά τό ἅγιο Ὄνομά Σου. Σέ κάθε συναναστροφή μου σέ γνωστούς καί ἄγνωστους ἀκόμα, μέσα στό λεωφορεῖο ἤ στό ταξί, μιλω, Κύριε, γιά ὅσα ἔκανες καί κάνεις στή ζωή μου.

Στά παιδιά μου, γλυκέ Ίησοῦ, σέ σύστησα ἀπό τή βρεφική τους ηλικία.

Μεγάλωσαν ὁμως... Δέν τούς ἀρέσει πιά νά ἔχουν χριστιανή μητέρα. Θέλουν, λένε, δικό τους δρόμο νά βροῦνε. Ἀκυρώνουν ὅλα ὅσα εἶναι δικά μου καί γεμίζω μέ βαθιές πληγές κάθε μέρα.

Ἀντιδροῦν τόσο πολύ σέ ὅλα τά δικά μου, πού φτάνω νά πιστεύω ὅτι ἂν ἐγώ δέν ἦμουν πιστή σέ Σένα, θά σέ ἀνακάλυπταν πιό γρήγορα τά παιδιά μου. Τί νά κάνω; Τό χέρι μου συνεχῶς κινεῖται σταυροειδῶς πίσω ἀπό τή γυρισμένη τους πλάτη καί ἡ πονεμένη μου καρδιά προσεύχεται ἀκατάπαυστα.

Δέν λυγίζω, δέν ὑποχωρῶ, δέν ἀπελπίζομαι. Εἶσαι Φῶς καί Ἐλπίδα, Κύριε. Συγχωρεῖς ἐμένα πάντα καί θά συγχωρέσεις καί τά παιδιά μου γιά ὅλες τίς ἀρνήσεις τους.

Γιατί πάντα Ἐσύ κερδίζεις, ὅσο κι ἂν πολεμᾷ ὁ ἐχθρός. Τό πιστεύω, Χριστέ μου, θά νικήσεις καί σ' εὐχαριστῶ γι' αὐτό.

Κ. Φ.

Ἑπομονή

Ἑπομονή θά πεῖ:

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴν καταβάλλεσαι·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴν παραφέρεσαι·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴ μεμψιμοιρεῖς·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴν γκρινιάζεις·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴ γίνεσαι

ἀντικοινωνικός·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μὴ γίνεσαι

προβληματικός

στό περιβάλλον σου·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά μένεις ὀλόρθος·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά χαμογελᾷς·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά δοξολογεῖς·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά προσφέρεις·

νά πονᾶς,

ἀλλά νά προσεύχεσαι.

ΕΚΚΛΗΣΗ για την κατασκήνωση της Καστανούσας

Άγαπητοί μας φίλοι, όπως γνωρίζετε τό περασμένο καλοκαίρι λειτούργησαν για πρώτη φορά οι κατασκηνώσεις της Άδελφότητός μας στην Καστανούσα Σερρών. Παρά τις έλλειψεις των εγκαταστάσεων ή διαμονή νέων και ενηλίκων υπήρξε ιδιαίτερα εύλογημένη και ή ωφέλεια όλων, κατά κοινή όμολογία, μεγάλη.

Οι οικονομικές υποχρεώσεις όμως για τά ήδη υπάρχοντα κτήρια και για τά ήμιτελή που πρέπει νά ολοκληρωθοῦν, εἶναι ὑψηλές και δυσβάστακτες για τίς δυνατοτήτες μας.

Κάνουμε ἔκκληση στό εὐγενῆ αἰσθηματά σας για ὅποιαδήποτε βοήθεια. Πιστεύουμε ὅτι, παρά τήν οικονομική δυσκολία που πλήττει σχεδόν ὅλα τά νοικοκυριά, ή ἀγάπη σας θά βρεῖ τρόπους νά συμπαρασταθεῖ στό ἱερό αὐτό ἔργο. Ἐξάλλου, ἔτσι γίνονται πάντα τά ἔργα τοῦ Θεοῦ· και Ἐκεῖνος εὐλογεῖ ὅ,τι προσφέρουμε ἔστω και ἀπό τό ὑστέρημά μας.

Πληροφορίες στό τηλέφωνο: 2310 270630
Ἄρ. λογ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:
6074-010184-792 Ο.Χ.Α. ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ
Γιά τούς συνδρομητές τοῦ ἔξωτερικοῦ,
IBAN: GR50 0171 0740 0060 7401 0184 792

ΛΩΡΕΕΣ

Γιά τό Περιοδικό

* Δημητρίου Άννα 10€ *
Εὐστρατίου Μιχαήλ 10€
* Ζατουνιώτη Ξανθή, ὑπέρ ὑγείας Δημητρίου και Ξανθῆς, 10€ * Θέμελη Λουκρητία 30€ * Κ.Ν. 40€ * Κ.Π. 10€ * Καμβύση Ἄγγελική 10€ * Καρολίδου Δέσποινα 10€ * Κιομουρτζίδου Ἐλένη 10€ * Κουβρακίδου Εὐγνωσία 20€ * Μανάδη Ἀφροδίτη 20€ * Νικολαΐδου Ἄγνη 10€ * Νικολοπούλου Δήμητρα 10€ * Παπαδοπούλου Παναγιώτα 20€ * Πετρίδου Μάγδα 10€ * Σταθούδη Αἰκατερίνη 100€ * Χ.Η. 140€.

Γιά τήν Κατασκήνωση εἰς μνήμην Στ. Σάκκου και Π. Κουτλεμάνη

* Γ.Β. 300€ * Γ.Μ. 1.000€
* Δαρτζαλόπουλος Νικόλαος 100€ * Κ.Μ. 1.000€
* Κ.Γ. 50 € * Κ.Σ. 20€ *
Μ.Μ. 5.000€ * Μ.Μ. 200€ * Τ.Γ. 100€ * Ταρασίδη Ἐλισάβετ, Μάρθα, Ἐλένη, Μαρία, Σοφία, Ἄγγελική 300€ * Χωματᾶς Χρῆστος 120€.

Ἐπίσης, εἰς μνήμην Ἡλία Νικολαΐδη, Σινάερης Γεώργιος 50 € * Ἀνώνυμοι 330€.

Κατηγορούν

τήν πίστη μας ότι:

α) επικεντρώνει τό ενδιαφέρον της στη μέλλουσα ζωή και περιφρονεί τήν παρούσα

β) προβάλλει τά πνευματικά αγαθά και άδιαφορεϊ για τά επίγεια

γ) ενδιαφέρεται για τήν ψυχή και ύποτιμᾷ τό σῶμα

Εἶναι ἀλήθεια;

**Υπεύθυνες ἀπαντήσεις
στό νέο βιβλίο**

**Ζητήστε το
στό Βιβλιοπωλεῖο μας
ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ**

Γ. Μπακατσέλου 5, Θεσσαλονίκη
τηλ. 2310 274518

ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ

Μηνιαῖο Ὅργανο Ὁμωνύμου
Ὁρθοδόξου Ἀδελφότητος
ΚΩΔΙΚΟΣ: 2534

Ἔτος ΞΘ' - Ἀρ. φύλλου 818
Φεβρουάριος 2014

Ἴδιοκτησία - Ἐκδοση
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7, 546 33 Θεσσαλονίκη
Τηλ. - fax: 2310 270630, 274518

Ἐκδότης - Διευθυντής Συντάξεως:
Σάββας Ν. Ξανθοπούλος
Πέλοπος 9
546 33 Θεσσαλονίκη

Στοιχειοθεσία, ἐνθέσεις, ἀποχρωματισμοί,
καλλιτεχνική ἐπιμέλεια:
«Χριστιανική Ἐλπίς», Φίλυρο Θεσ/νίκης
Τηλ.: & fax: 2310 677421

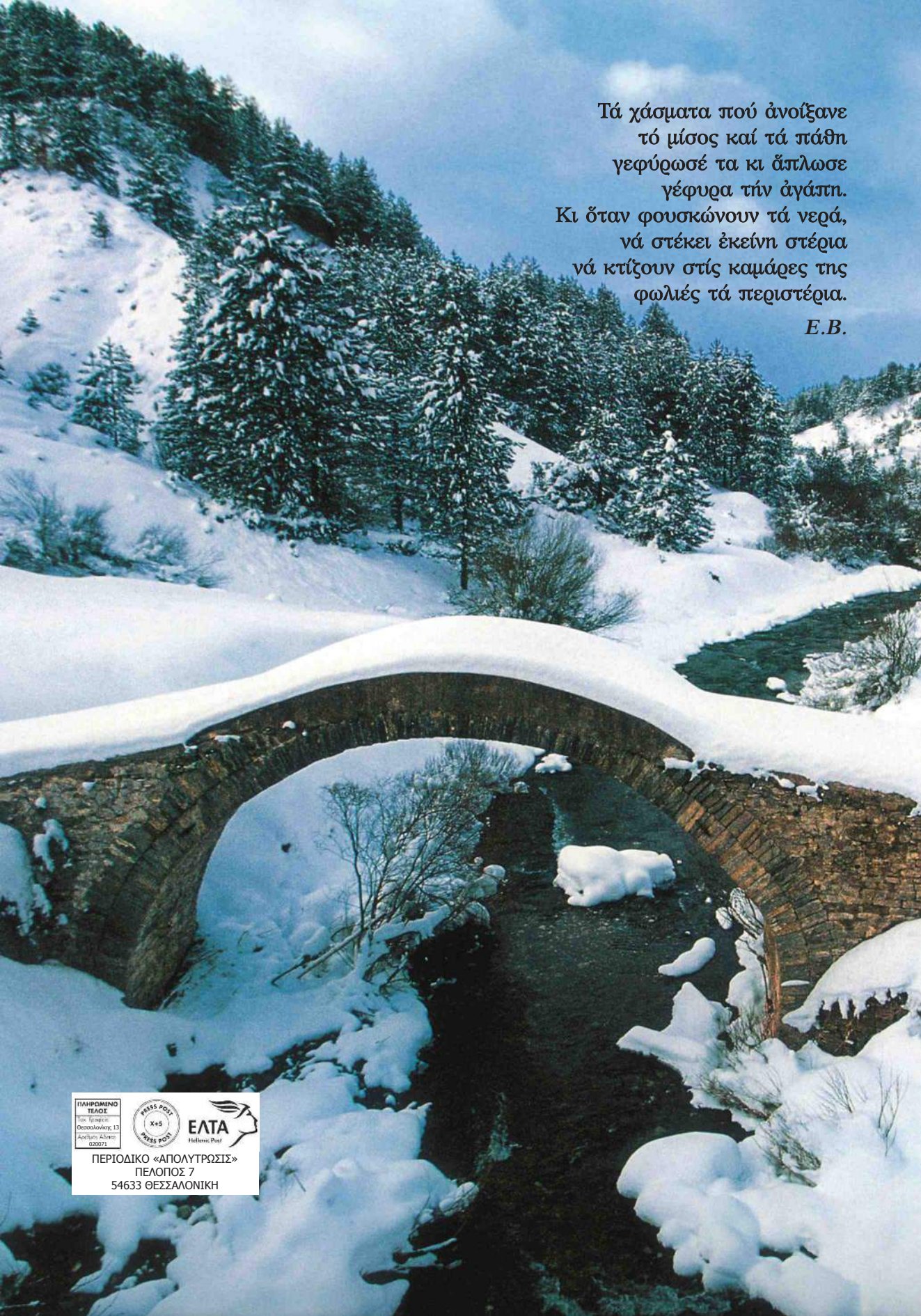
Ἐκτύπωση-Βιβλιοδεσία: «Μέλισσα»
Ἀσπροβάλτα Θεσσαλονίκης

Ἐτήσια συνδρομή
Ἐσωτερικοῦ: 10 εὐρώ,
Κύπρου: 25 εὐρώ
Ἐξωτερικοῦ: 35 εὐρώ
(ΗΠΑ 45 δολ.,
Καναδά 50 δολ.,
Αὐστραλίας 55 δολ.)

Ἐπιστολές - Συνδρομές
Περιοδικό «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
Πέλοπος 7,
546 33 Θεσ/νίκη

Ἀρ. λογ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ:
6074010115324
Ο.Χ.Α. «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»

Γιά τούς συνδρομητές τοῦ ἐξωτερικοῦ
IBAN GR94 0171 0740 0060 7401 0115 324

Τά χάσματα πού ανοίξανε
τό μίσος καί τά πάθη
γεφύρωσέ τα κι ἄπλωσε
γέφυρα τήν ἀγάπη.
Κι ὅταν φουσκώνουν τά νερά,
νά στέκει ἐκείνη στέρια
νά κτίζουν στίς καμάρες της
φωλιές τά περιστέρια.

E.B.

ΠΑΡΘΕΝΟ ΤΕΛΟΣ Για τμήμα Θεσσαλονίκης 13 Αριθμός Αδειας 020071	 ELTA Hellenic Post	
--	--	---

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΑΠΟΛΥΤΡΩΣΙΣ»
ΠΕΛΟΠΟΣ 7
54633 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ